

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Raport

Wzmocnienie systemu
wspierania rozwoju szkół
ze szczególnym uwzględnieniem
doskonalenia nauczycieli
i doradztwa metodycznego

Warszawa, kwiecień 2010

Spis treści:

- I. PRZEGLĄD OBECNEGO SYSTEMU WSPARCIA SZKÓŁ**
- 1.1 PODSTAWY PRAWNE OBECNEGO SYSTEMU WSPARCIA SZKÓŁ**
 - 1.1.1. Podstawy prawne obecnego systemu doskonalenia nauczycieli
 - 1.1.2. Podstawy prawne funkcjonowania bibliotek pedagogicznych
 - 1.1.3. Podstawy prawne funkcjonowania poradni psychologiczno-pedagogicznych
- 1.2 SYSTEM DOSKONALENIA ZAWODOWEGO NAUCZYCIELI**
 - 1.2.1 Organizacja systemu doskonalenia zawodowego nauczycieli
 - 1.2.2 Finansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli
 - 1.2.3. Zapewnianie jakości w systemie doskonalenia nauczycieli
 - 1.2.4 Doradztwo metodyczne
 - 1.2.5 System doskonalenia nauczycieli w Europie
 - 1.2.6 System doskonalenia zawodowego nauczycieli w wolnym i hanzeatyckim mieście Hamburg. Studium przypadku
- 1.3 BIBLIOTEKI PEDAGOGICZNE**
- 1.4 PORADNIE PSYCHOLOGICZNO–PEDAGOGICZNE**
- 1.5 FINANSOWANIE PLACÓWEK WSPARCIA SZKÓŁ**
- II. ANALIZA SŁABYCH I MOCNYCH STRON SYSTEMU WSPARCIA SZKÓŁ**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

I. PRZEGLĄD OBECNEGO SYSTEMU WSPARCIA SZKÓŁ

Wsparcie szkoły/placówki opiera się obecnie przede wszystkim na systemie doskonalenia nauczycieli, który posiada wyspecjalizowane instytucje (placówki doskonalenia nauczycieli i biblioteki pedagogiczne) i środki finansowe zagwarantowane na realizację zadań dotyczących doskonalenia zawodowego i doradztwa metodycznego dla nauczycieli oraz na instytucjonalnym wsparciu poradni psychologiczno–pedagogicznych.

1.1 PODSTAWY PRAWNE OBECNEGO SYSTEMU WSPARCIA SZKÓŁ¹

Podstawy prawne organizacji i finansowania systemu wsparcia szkół stanowią w szczególności przepisy *ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty* (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) *ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela* (Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674, z późn. zm.) oraz *ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* (Dz.U. z 2008 r. Nr 88, poz. 539, z późn. zm.), a także przepisy wykonawcze do wymienionych ustaw. Przepisy te określają sposób funkcjonowania i finansowania ww. placówek, sprawowania nadzoru pedagogicznego nad tymi placówkami, oraz warunki akredytacji placówek doskonalenia nauczycieli a także wysokość, usytuowanie i sposób wydatkowania środków przeznaczanych corocznie na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli. Wskazują one również dysponentów tych środków.

1.1.1. Podstawy prawne obecnego systemu doskonalenia nauczycieli

Podstawy prawne obecnego systemu doskonalenia nauczycieli dotyczące kwestii:

- funkcjonowania publicznych i niepublicznych placówek doskonalenia oraz doradztwa metodycznego,
- realizacji przez kuratorów oświaty zadań w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli, w tym sprawowania nadzoru pedagogicznego nad placówkami,

¹ „Instytucje wspierające rozwój zawodowy nauczycieli. Analiza prawna”. Andrzej Barański. Warszawa, wrzesień 2009

- realizacji niektórych form doskonalenia i dokształcania nauczycieli przez zakłady kształcenia nauczycieli (kolegia nauczycielskie i nauczycielskie kolegia języków obcych), szkoły wyższe i inne podmioty

regulują **przepisy ustawy o systemie oświaty**, tj.:

- 1) **art. 5** stanowiący między innymi o tym, iż minister właściwy do spraw oświaty i wychowania oraz jednostki samorządu terytorialnego mogą zakładać i prowadzić placówki doskonalenia nauczycieli, zakłady kształcenia nauczycieli i biblioteki pedagogiczne oraz że zakładanie i prowadzenie publicznych zakładów kształcenia i placówek doskonalenia nauczycieli, bibliotek pedagogicznych o znaczeniu regionalnym lub ponadregionalnym należy do zadań samorządu województwa, a plan ich sieci określa strategia rozwoju województwa, ustalana na podstawie odrębnych przepisów,
- 2) **art. 5a** stanowiący, iż zapewnienie realizacji zadań oświatowych w wojewódzkich placówkach doskonalenia nauczycieli jest zadaniem samorządów województw, które finansowane są na zasadach określonych w odrębnych ustawach,
- 3) **art. 31** stanowiący, iż kurator oświaty sprawuje nadzór pedagogiczny nad placówkami doskonalenia nauczycieli; opracowuje, po zasięgnięciu opinii związków zawodowych, programy wykorzystania środków na dofinansowanie doskonalenia nauczycieli wyodrębnionych w budżecie wojewody; bada potrzeby nauczycieli w zakresie doskonalenia oraz inicjuje i koordynuje działania związane z doskonaleniem nauczycieli, współdziałając z organami prowadzącymi szkoły i placówki, a także może podejmować działania wspomagające materialnie i organizacyjnie doskonalenie nauczycieli, w szczególności promować nowatorstwo dydaktyczno-wychowawcze,
- 4) **art. 35** stanowiący, iż minister właściwy do spraw oświaty i wychowania sprawuje nadzór pedagogiczny nad publicznymi placówkami doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym.

Szczegółowe warunki i tryb sprawowania oraz formy nadzoru pedagogicznego określa rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. Nr 168, poz. 1324),

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

- 5) **art. 77a** stanowiący, iż w celu doskonalenia zawodowego nauczycieli mogą być tworzone publiczne i niepubliczne placówki doskonalenia nauczycieli oraz że doskonalenie zawodowe nauczycieli prowadzą również nauczyciele, którym powierzono zadania doradców metodycznych, a także o tym, iż placówki doskonalenia mogą uzyskać akredytację jako potwierdzenie, że dana placówka zapewnia wysoką jakość prowadzonych form doskonalenia nauczycieli,
- 6) **art. 78 ust. 1** upoważnia ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do określenia w drodze rozporządzenia:
- warunków i trybu tworzenia, przekształcania i likwidowania oraz organizacji i sposobu działania placówek doskonalenia, w tym zakresu ich działalności obowiązkowej,
 - zadań doradców metodycznych, warunków i trybu powierzania nauczycielom zadań doradcy metodycznego

z uwzględnieniem:

- zapewnienia nauczycielom dostępu do form doskonalenia i doksztalcania umożliwiających podnoszenie wiedzy ogólnej i umiejętności zawodowych, a także możliwości prowadzenia niektórych form doskonalenia i doksztalcania przez zakłady kształcenia nauczycieli, szkoły wyższe oraz inne jednostki,
- zadań, które mogą być realizowane wyłącznie przez placówki doskonalenia posiadające akredytację i placówki doskonalenia, dla których organem prowadzącym jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, minister kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, a także minister właściwy do spraw rolnictwa.

Powyższe upoważnienie zobowiązuje ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do wydania rozporządzenia w porozumieniu z ministrem kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz ministrem właściwym do spraw rolnictwa.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Szczegółowo sposób funkcjonowania placówek doskonalenia określa **rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 listopada 2009 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli** (Dz.U. Nr 200, poz. 1537).

Szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz cofania akredytacji placówkom doskonalenia nauczycieli, skład i sposób działania zespołu powołanego przez kuratora oświaty w celu przeprowadzenia oceny działalności placówek doskonalenia nauczycieli ubiegających się o akredytację oraz warunki wynagrodzenia członków zespołu, wzory dokumentów stosowanych w postępowaniu o uzyskanie akredytacji, a także wysokość i tryb wnoszenia opłat przez placówki doskonalenia nauczycieli ubiegające się o akredytację określa **rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 grudnia 2003 r. w sprawie akredytacji placówek doskonalenia nauczycieli** (Dz.U. Nr 227, poz. 2248) wydane na podstawie upoważnienia zawartego w **art. 77a ust. 11 ustawy o systemie oświaty**.

Kwestie dotyczące sposobu finansowania kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli określają, w szczególności, przepisy **art. 70a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela oraz ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego**.

Artykuł 70a ustawy stanowi między innymi, iż środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli wyodrębnia się:

- 1) w budżetach organów prowadzących szkoły – w wysokości 1% planowanych rocznych środków przeznaczanych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli z uwzględnieniem doradztwa metodycznego, którego finansowanie może stanowić do 20% ogólnej puli wyodrębnionych środków na doskonalenie zawodowe nauczycieli - zgodnie z nowelizacją ww. artykułu dokonaną na mocy przepisów art. 1 pkt 29 lit. b - d ustawy z dnia 15 lipca 2004 r. *o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (Dz.U. Nr 179, poz. 1845),
- 2) w budżetach wojewodów w łącznej wysokości 5000 średnich wynagrodzeń nauczyciela stażysty,

3) w budżecie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w łącznej wysokości 5000 średnich wynagrodzeń nauczyciela stażysty.

Szczegółowo sposób finansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli określa:

- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków (Dz.U. Nr 46, poz. 430), wydane na podstawie upoważnienia zawartego w art. 70a ust. 6 ustawy Karta Nauczyciela,
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 grudnia 2008 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2009 (Dz.U. Nr 235, poz. 1588), do wydania którego upoważnia Ministra Edukacji Narodowej art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Kwestie dotyczące wymiaru godzin nauczycieli zatrudnionych w placówkach doskonalenia nauczycieli prowadzonych przez Ministra Edukacji Narodowej określa art. 42 ust. 7 pkt 3 ustawy – Karta Nauczyciela, w myśl którego organ prowadzący określa tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć nauczycieli placówek doskonalenia.

Tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć dla placówek doskonalenia nauczycieli określa zarządzenie Nr 27 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 października 2001 r. w sprawie tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć niektórych nauczycieli publicznych szkół i placówek doskonalenia nauczycieli prowadzonych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, zasad zaliczania do wymiaru godzin poszczególnych zajęć w systemie kształcenia na odległość, rozmiaru i zasad udzielania zniżek tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć nauczycielom

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

zajmującym stanowiska kierownicze oraz zwalniania ich od obowiązku realizacji tych zajęć (Dz. Urz. MEN Nr 4, poz. 25).

Ponadto, na podstawie **art. 77³ § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy** (Dz.U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.) określa się warunki wynagradzania za pracę i przyznawanie innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników niebędących nauczycielami, zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez organy administracji rządowej.

Powyższe kwestie zostały uregulowane **rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 30 kwietnia 2008 r. w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników niebędących nauczycielami, zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez organy administracji rządowej oraz w niektórych innych jednostkach** (Dz.U. Nr 82, poz. 493).

1.1.2. Podstawy prawne funkcjonowania bibliotek pedagogicznych

Podstawy prawne funkcjonowania bibliotek pedagogicznych regulują przepisy **ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty**, tj.:

1) **art. 31** stanowiący, iż kurator oświaty sprawuje nadzór pedagogiczny nad placówkami, w tym bibliotekami pedagogicznymi.

Szczegółowe warunki i tryb sprawowania oraz formy nadzoru pedagogicznego określa rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. Nr 168, poz. 1324),

2) **art. 71 ust. 1 pkt 3** stanowiący, iż minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia szczególne zasady działania publicznych bibliotek pedagogicznych.

Szczegółowe zasady działania publicznych bibliotek pedagogicznych określa **rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 kwietnia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych** (Dz.U. Nr 89, poz. 824).

Kwestie dotyczące sposobu finansowania publicznych bibliotek pedagogicznych określają w szczególności przepisy **rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 grudnia 2008 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2009 (Dz.U. Nr 235, poz. 1588)**, do wydania którego upoważniał Ministra Edukacji Narodowej art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego.

Kwestie dotyczące wymiaru godzin nauczycieli zatrudnionych w bibliotekach pedagogicznych określa **art. 42 ust. 7 pkt 3 ustawy – Karta Nauczyciela**, w myśl którego organ prowadzący określa tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć nauczycieli bibliotek pedagogicznych.

Zgodnie z przepisami ustawy o systemie oświaty prowadzenie publicznych bibliotek pedagogicznych należy do zadań samorządu województwa. Publiczne biblioteki pedagogiczne mogą być prowadzone również przez inne jednostki samorządu terytorialnego (powiatowe lub gminne).

1.1.3. Podstawy prawne funkcjonowania poradni psychologiczno–pedagogicznych

Podstawy prawne funkcjonowania poradni psychologiczno–pedagogicznych regulują przepisy **ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty**, tj.:

- 1) **art. 31** stanowiący, iż kurator oświaty sprawuje nadzór pedagogiczny nad placówkami, w tym poradniami psychologiczno-pedagogicznymi.

Szczegółowe warunki i tryb sprawowania oraz formy nadzoru pedagogicznego określa rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. Nr 168, poz. 1324),

- 2) **art. 71 ust. 1 pkt 2** stanowiący iż minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradni specjalistycznych.

Szczegółowe zasady działania publicznych bibliotek, poradni psychologiczno-pedagogicznych określa **rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu**

z dnia 11 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno–pedagogicznych, w tym poradni specjalistycznych (Dz.U. z 2003 r. Nr 5, poz. 46).

- 3) **art. 71b ust. 6** stanowiący iż minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia skład zespołów orzekających działających w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, tryb ich powołania, szczegółowe zasady działania tych zespołów, tryb postępowania odwoławczego, wzory orzeczeń oraz szczegółowe zasady kierowania dziećmi i młodzieżą do kształcenia specjalnego, indywidualnego rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania.

Powyższe kwestie określa rozporządzenie **rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz.U. Nr 173, poz. 1072)**

1.2 SYSTEM DOSKONALENIA ZAWODOWEGO NAUCZYCIELI

Doskonalenie nauczycieli obejmuje:

- 1) **kształcenie ustawiczne** - rozumiane jako podnoszenie, uzupełnianie i aktualizowanie kwalifikacji zawodowych oraz nabywanie nowych kompetencji i umiejętności,
- 2) **doradztwo metodyczne** - rozumiane jako wspieranie nauczycieli w realizacji bieżących zadań zawodowych i rozwoju zawodowym.

Realizacja kształcenia ustawicznego nauczycieli należy do placówek doskonalenia nauczycieli, które powinny adresować swoją ofertę do nauczycieli wszystkich specjalności, a wyspecjalizowane placówki również do nauczycieli przygotowujących do zawodów unikatowych. Zadaniem tych placówek jest:

- diagnozowanie potrzeb w zakresie kształcenia ustawicznego nauczycieli,
- opracowywanie – na podstawie powyższych diagnoz – programów i form doskonalenia w oparciu o najnowszą wiedzę metodyczną i dydaktyczną,

- prowadzenie odpowiednich form doskonalenia zawodowego,
- prowadzenie ewaluacji poszczególnych form doskonalenia.

Doskonalenie nauczycieli wspierają i uzupełniają publiczne biblioteki pedagogiczne prowadzone przez samorzady województw, które udzielają wsparcia nauczycielom w realizacji zadań dydaktycznych oraz w wewnątrzszkolnym doskonaleniu nauczycieli, a także:

- publiczne i niepubliczne szkoły wyższe, które prowadzą doskonalenie nauczycieli głównie w formie studiów podyplomowych,
- publiczne i niepubliczne zakłady kształcenia nauczycieli (kolegia nauczycielskie i nauczycielskie kolegia języków obcych), które prowadzą między innymi kursy kwalifikacyjne dla nauczycieli oraz organizują inne formy dokształcania i doskonalenia, w szczególności w zakresie języków obcych,
- Centralna Komisja Egzaminacyjna i okręgowe komisje egzaminacyjne, które przygotowują i upowszechniają programy doskonalenia nauczycieli w zakresie diagnozowania i oceniania,
- stowarzyszenia i fundacje,
- kuratorzy oświaty sprawujący nadzór pedagogiczny oraz podejmujący działania wspomagające organizacyjnie i materialnie doskonalenie nauczycieli, w szczególności promujące nowatorstwo dydaktyczno-wychowawcze.

1.2.1 Organizacja systemu doskonalenia zawodowego nauczycieli

System doskonalenia nauczycieli funkcjonuje na trzech poziomach:

- **centralnym** – prowadzonym przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego oraz ministra właściwego do spraw rolnictwa,
- **regionalnym** – prowadzonym przez samorząd województwa i wspieranym przez właściwych kuratorów oświaty,
- **lokalnym** – prowadzonym przez gminne i powiatowe jednostki samorządu terytorialnego.

W celu realizacji przez ww. podmioty zadań z zakresu doskonalenia zawodowego nauczycieli tworzone są publiczne placówki doskonalenia nauczycieli.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Obok publicznych placówek doskonalenia nauczycieli funkcjonują również niepubliczne placówki doskonalenia nauczycieli prowadzone przez osoby fizyczne lub prawne.

Placówki doskonalenia nauczycieli działają na podstawie statutu i planu pracy przygotowywanego na rok kalendarzowy. W przypadku publicznych placówek doskonalenia nauczycieli plan pracy przygotowuje dyrektor placówki, który zatwierdza organ prowadzący. W przypadku niepublicznych placówek doskonalenia nauczycieli plan pracy przygotowuje organ prowadzący.

Sprawozdanie z realizacji planu pracy za dany rok kalendarzowy dyrektor publicznej placówki doskonalenia przedstawia organowi prowadzącemu i organowi sprawującemu nadzór pedagogiczny. Sprawozdanie z realizacji planu pracy niepublicznej placówki doskonalenia nauczycieli za dany rok kalendarzowy sporządza organ prowadzący placówkę i przedstawia go organowi sprawującemu nadzór pedagogiczny.

Nadzór pedagogiczny nad publicznymi i niepublicznymi placówkami doskonalenia nauczycieli sprawuje właściwy ze względu na siedzibę placówki kurator oświaty.

Organ prowadzący placówkę doskonalenia nauczycieli zapewnia środki finansowe na jej utrzymanie oraz organizacyjne i kadrowe warunki do realizacji zadań statutowych.

Publiczne placówki doskonalenia realizują zadania obowiązkowe w szczególności przez:

- 1) prowadzenie prac koncepcyjnych dotyczących zakresu i sposobu organizowania form doskonalenia zawodowego nauczycieli,
- 2) udzielanie konsultacji,
- 3) prowadzenie form doskonalenia, w tym seminariów, konferencji, wykładów, warsztatów i szkoleń, uwzględniających specyfikę nauczanych przedmiotów lub prowadzonych zajęć oraz dotyczących ogólnej wiedzy i umiejętności zawodowych nauczyciela.

Poziom centralny

Minister Edukacji Narodowej zakłada i prowadzi **placówki doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym**. Obecnie są to trzy placówki:

- Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie (ORE),
- Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej w Warszawie (KOWEZiU),
- Polonijne Centrum Nauczycielskie w Lublinie (PCN).

Placówki te realizują zadania centralne adresowane przede wszystkim do kadry systemu doskonalenia nauczycieli, zgodnie z priorytetami wynikającymi z polityki oświatowej państwa. Środki przeznaczane na prowadzenie centralnych placówek doskonalenia nauczycieli są zagwarantowane corocznie w budżecie Ministra Edukacji Narodowej.

Do obowiązkowych zadań publicznych placówek doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym prowadzonym przez ministra do spraw oświaty i wychowania należy:

- 1) przygotowywanie ogólnokrajowych programów doskonalenia zawodowego nauczycieli, opracowywanie materiałów edukacyjnych oraz przygotowywanie osób realizujących te programy,
- 2) realizacja ogólnokrajowych programów doskonalenia zawodowego nauczycieli publicznych placówek doskonalenia, zakładów kształcenia nauczycieli, bibliotek pedagogicznych, prowadzonych przez samorząd województwa, oraz osób wykonujących zadania z zakresu nadzoru pedagogicznego,
- 3) organizowanie szkoleń dla kandydatów na ekspertów komisji kwalifikacyjnych i egzaminacyjnych awansu zawodowego nauczycieli, prowadzonych zgodnie z przepisami w sprawie ramowego programu szkolenia kandydatów na ekspertów wchodzących w skład komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans na stopień zawodowy, sposobu prowadzenia listy ekspertów oraz trybu wpisywania i skreślania ekspertów z listy,

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

- 4) prowadzenie ogólnokrajowego systemu informacji pedagogicznej, w tym gromadzenie i udostępnianie informacji dotyczących dostępnych form kształcenia i doskonalenia nauczycieli,
- 5) opracowywanie i publikacja materiałów informacyjnych i metodycznych oraz promowanie działalności innowacyjnej i eksperymentalnej w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli, w tym prowadzenie działalności wydawniczej,
- 6) wspieranie metodyczne i doskonalenie zawodowe nauczycieli przedmiotów nauczanych w języku polskim pracujących za granicą,
- 7) współpraca w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli z organami sprawującymi nadzór pedagogiczny, Centralną Komisją Egzaminacyjną oraz okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi,
- 8) współpraca w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli z innymi partnerami krajowymi i partnerami zagranicznymi, w tym z ogólnopolskimi stowarzyszeniami nauczycielskimi.

Minister do spraw kultury i dziedzictwa narodowego zakłada i prowadzi publiczne **placówki doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych**. Obecnie prowadzi jedną placówkę doskonalenia nauczycieli - **Centrum Edukacji Nauczycieli Szkół Artystycznych w Warszawie**. Do obowiązkowych zadań publicznych placówek doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych prowadzonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego należy:

- 1) przygotowywanie programów doskonalenia zawodowego oraz opracowywanie materiałów edukacyjnych dla nauczycieli szkół artystycznych w zakresie przedmiotów artystycznych,
- 2) organizowanie szkoleń dla kandydatów na ekspertów komisji kwalifikacyjnych i egzaminacyjnych awansu zawodowego nauczycieli, prowadzonych zgodnie z przepisami,
- 3) organizowanie różnorodnych form współpracy i wymiany doświadczeń, w tym warsztatów, konferencji i seminariów, dla nauczycieli poszczególnych typów szkół artystycznych,

- 4) wspieranie inicjatyw nauczycieli oraz wspomaganie samokształcenia i doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych,
- 5) opracowywanie, we współpracy z organami sprawującymi nadzór pedagogiczny, priorytetów doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół artystycznych,
- 6) współpraca w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół artystycznych z partnerami krajowymi i zagranicznymi.

W odróżnieniu od Ministra Edukacji Narodowej i Ministra Kultury, którzy mają obowiązek zakładać i prowadzić ww. placówki, Minister Rolnictwa może zakładać i prowadzić publiczne **placówki doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych**. Obecnie Minister Rolnictwa prowadzi jedną placówkę - **Krajowe Centrum Edukacji Rolniczej w Brwinowie**. Do obowiązkowych zadań publicznych placówek doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych, prowadzonych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa należy:

- 1) przygotowywanie programów doskonalenia zawodowego oraz opracowywanie materiałów edukacyjnych dla nauczycieli szkół rolniczych w zakresie przedmiotów zawodowych,
- 2) organizowanie różnorodnych form współpracy i wymiany doświadczeń, w tym warsztatów, konferencji i seminariów, dla nauczycieli przedmiotów zawodowych w szkołach rolniczych,
- 3) wspieranie inicjatyw nauczycieli oraz wspomaganie samokształcenia i doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych w szkołach rolniczych,
- 4) opracowywanie, we współpracy z organami sprawującymi nadzór pedagogiczny, priorytetów doskonalenia zawodowego nauczycieli przedmiotów zawodowych w szkołach rolniczych,
- 5) współpraca w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli przedmiotów zawodowych w szkołach rolniczych z partnerami krajowymi i zagranicznymi.

Poziom wojewódzki

Zakładanie i prowadzenie publicznych placówek doskonalenia nauczycieli o zasięgu regionalnym lub ponadregionalnym należy do zadań samorządu województwa. Obecnie w 16 województwach działa **38 wojewódzkich publicznych placówek doskonalenia nauczycieli**² prowadzonych przez samorządy województw. Przygotowują one i realizują programy i projekty szkoleniowe adresowane do nauczycieli regionu.

Do obowiązkowych zadań wojewódzkich placówek doskonalenia nauczycieli należy:

- 1) opracowywanie, we współpracy z organami sprawującymi nadzór pedagogiczny, priorytetów doskonalenia zawodowego nauczycieli w województwie,

² Źródło: baza SIO, stan na 30 wrzesień 2009 r. (dane ze stycznia 2010r.)

- 2) przygotowywanie i realizacja, we współpracy z organami sprawującymi nadzór pedagogiczny, programów doskonalenia zawodowego nauczycieli - doradców metodycznych,
- 3) przygotowywanie i realizacja programów doskonalenia zawodowego w zakresie zarządzania oświatą dla dyrektorów szkół i placówek, pracowników urzędu organu prowadzącego szkołę i placówkę oraz pracowników urzędu organu sprawującego nadzór pedagogiczny,
- 4) organizowanie i prowadzenie, stosownie do potrzeb, doradztwa metodycznego dla nauczycieli, w tym dla nauczycieli:
 - a) przedmiotów zawodowych nauczanych w zawodach unikatowych,
 - b) zatrudnionych w szkołach z językiem nauczania mniejszości narodowych i etnicznych,
- 5) prowadzenie wojewódzkiego systemu informacji pedagogicznej, w tym gromadzenie i udostępnianie informacji dotyczących dostępnych form kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli,
- 6) organizowanie różnorodnych form współpracy i wymiany doświadczeń, w tym warsztatów, konferencji i seminariów, dla nauczycieli poszczególnych typów szkół i rodzajów placówek,
- 7) wspieranie inicjatyw nauczycieli oraz wspomaganie samokształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli,
- 8) organizowanie działań na rzecz rozwoju zawodowego nauczycieli, w szczególności we współpracy z organami sprawującymi nadzór pedagogiczny,
- 9) współpraca z organami prowadzącymi szkoły i placówki w zakresie doradztwa metodycznego dla nauczycieli.

Wojewódzkie placówki doskonalenia mogą realizować również inne zadania z zakresu doskonalenia zawodowego nauczycieli zlecone przez organ prowadzący.

Poziom lokalny

W odróżnieniu od samorządu województwa, który ma obowiązek zakładać i prowadzić wojewódzkie placówki doskonalenia nauczycieli, gminne i powiatowe jednostki samorządu terytorialnego mogą zakładać i prowadzić publiczne placówki

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

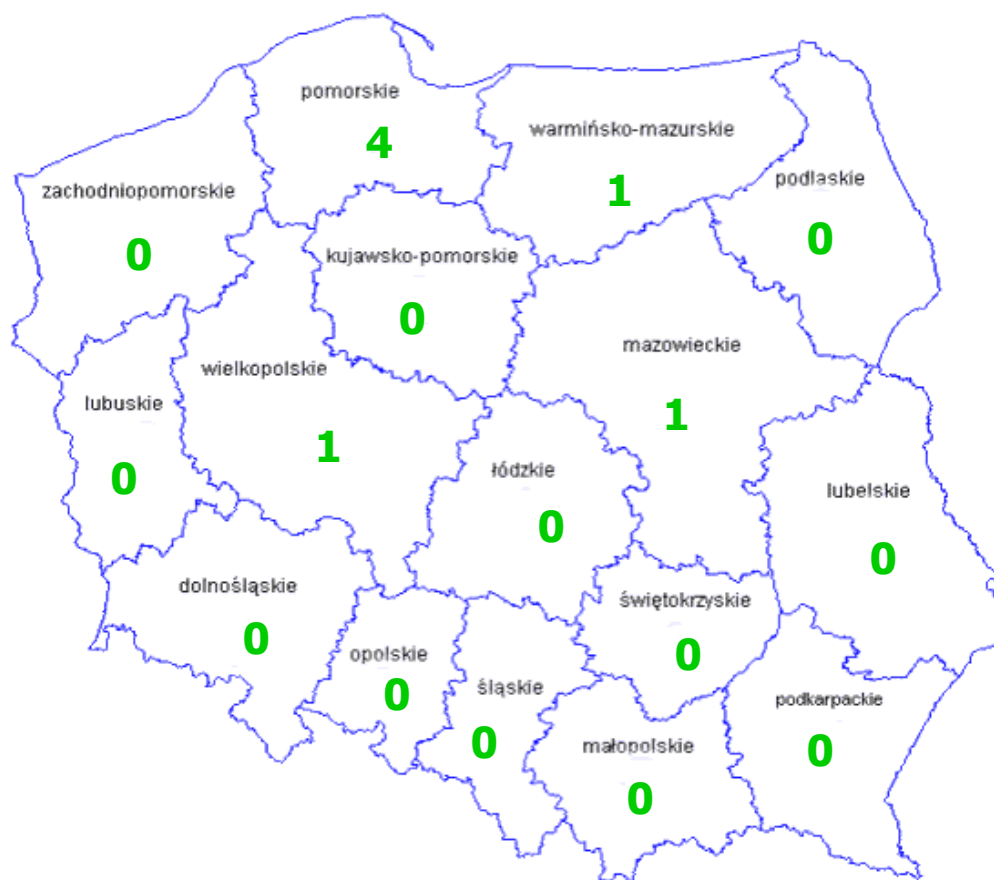
OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

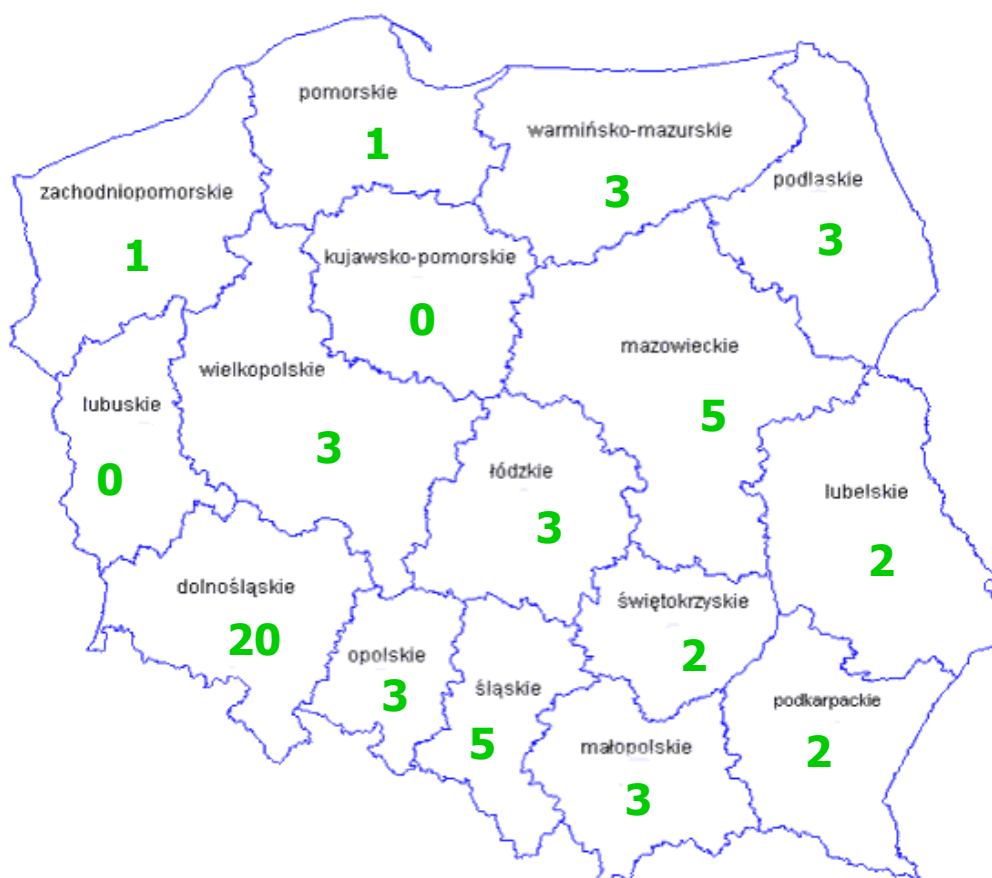
doskonalenia nauczycieli. Publiczne placówki doskonalenia prowadzone przez gminy i powiaty realizują zadania z zakresu doskonalenia zawodowego nauczycieli, ze szczególnym uwzględnieniem doradztwa metodycznego. Obecnie na terenie kraju działają **63 powiatowe i gminne publiczne placówki doskonalenia nauczycieli**³.

Gminne placówki doskonalenia nauczycieli

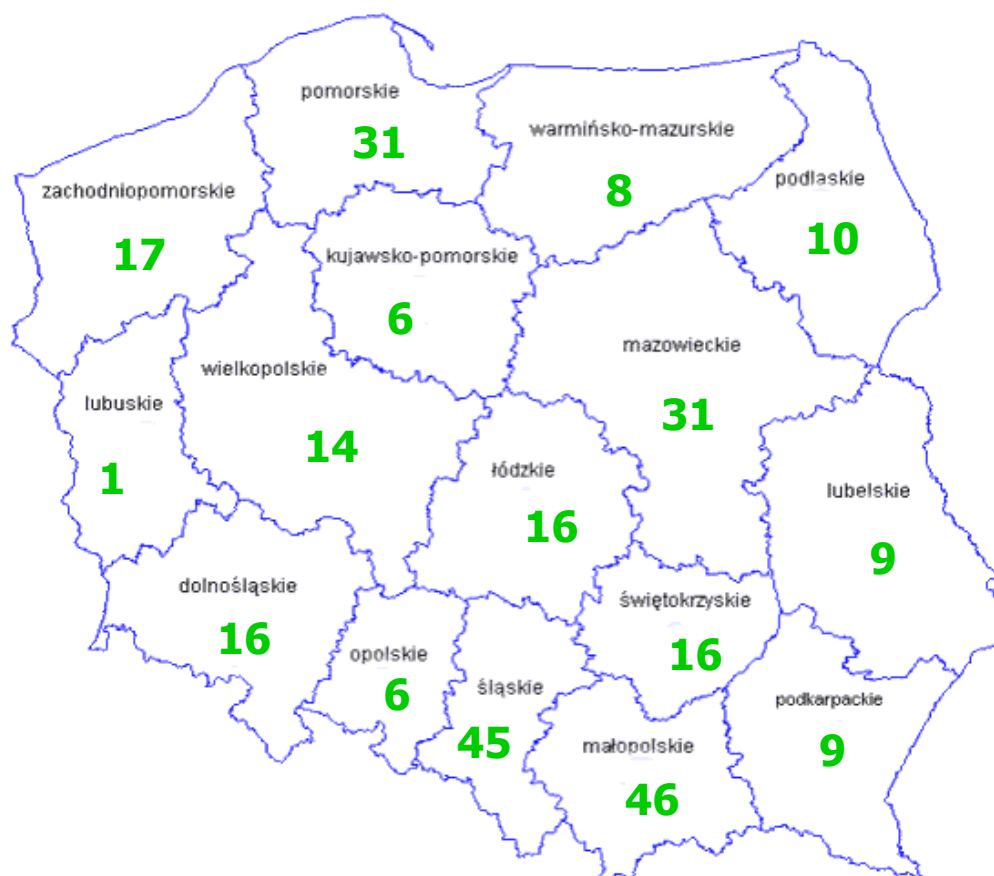
³ Źródło: baza SIO, stan na 30 wrzesień 2009 r. (dane ze stycznia 2010r.)

Powiatowe placówki doskonalenia nauczycieli

Niepubliczne placówki doskonalenia nauczycieli

Obecnie na terenie kraju działa **281 niepublicznych placówek doskonalenia nauczycieli**⁴ prowadzonych przez osoby prawne i fizyczne, w tym placówki o zasięgu ogólnokrajowym.

Utworzenie niepublicznej placówki doskonalenia wymaga uzyskania wpisu do ewidencji prowadzonej przez samorząd województwa właściwy ze względu na siedzibę placówki doskonalenia. Wpisu do ewidencji niepublicznych placówek doskonalenia nauczycieli dokonuje się na wniosek osoby fizycznej lub prawnej. Wniosek musi zawierać m.in. projekt statutu i dokumentację poświadczającą

⁴ Źródło: baza SIO, stan na 30 wrzesień 2009 r. (dane ze stycznia 2010 r.)

posiadanie warunków umożliwiających realizację zadań statutowych, w szczególności zawierającymi dane dotyczące: kwalifikacji oraz doświadczenia zawodowego osób przewidzianych do zatrudnienia w placówce doskonalenia, warunków lokalowych i wyposażenia placówki doskonalenia. Samorząd województwa może odmówić wpisu do ewidencji, jeżeli: statut niepublicznej placówki doskonalenia jest niezgodny z przepisami prawa i mimo wezwania do usunięcia nieprawidłowości nie został zmieniony lub nie zostały zapewnione warunki umożliwiające realizację zadań statutowych.

Wpis do ewidencji podlega wykreśleniu w przypadkach:

- 1) prawomocnego orzeczenia sądu zakazującego osobie fizycznej prowadzącej niepubliczną placówkę doskonalenia prowadzenia działalności oświatowej,
- 2) stwierdzenia, w trybie nadzoru pedagogicznego, że niepubliczna placówka doskonalenia nie realizuje zadań statutowych lub nie przestrzega przepisów prawa – jeżeli organ prowadzący placówkę w wyznaczonym terminie nie zastosuje się do poleceń organu sprawującego nadzór pedagogiczny,
- 3) dokonania wpisu z naruszeniem prawa,
- 4) zaprzestania działalności przez niepubliczną placówkę doskonalenia przez okres dłuższy niż sześć miesięcy.

Reasumując, obecnie w kraju na rzecz doskonalenia nauczycieli działają:

- **3 centralne placówki doskonalenia nauczycieli**, prowadzone przez Ministra Edukacji Narodowej. Placówki te realizują zadania centralne adresowane przede wszystkim do kadry systemu doskonalenia nauczycieli, zgodnie z priorytetami wynikającymi z polityki oświatowej państwa. Środki przeznaczane na prowadzenie centralnych placówek doskonalenia nauczycieli są zagwarantowane corocznie w budżecie Ministra Edukacji Narodowej,
- **1 placówka doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych** prowadzona przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Placówka ta realizuje zadania adresowane do nauczycieli szkół artystycznych,

- **1 placówka doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych** prowadzona przez Ministra Rolnictwa. Placówka ta realizuje zadania adresowane do nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy nauczają w szkołach rolniczych,
- **38 wojewódzkich publicznych placówek doskonalenia nauczycieli**, prowadzonych przez samorządy województw. Przygotowują one i realizują programy i projekty szkoleniowe adresowane do nauczycieli regionu,
- **63 powiatowe i gminne publiczne placówki doskonalenia nauczycieli**, prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego inne niż samorząd województwa, organizujące przede wszystkim doradztwo metodyczne,
- **281 niepublicznych placówek doskonalenia nauczycieli**, prowadzonych przez osoby prawne i fizyczne, w tym placówki o zasięgu ogólnokrajowym.

Wykaz publicznych placówek doskonalenia nauczycieli prowadzonych przez JST i niepublicznych placówek doskonalenia nauczycieli⁵

kod woj.	Województwo	organ prowadzący					razem
		samorząd województwa	powiat ziemski	miasto na prawach powiatu	gmina	osoby fizyczne lub prawne	
02	Dolnośląskie	2	18	2	0	16	38
04	kujawsko pomorskie	3	0	0	0	6	9
06	Lubelskie	1	2	0	0	9	12
08	Lubuskie	2	0	0	0	1	3
10	Łódzkie	4	2	1	0	16	23
12	Małopolskie	1	3	0	0	46	50
14	Mazowieckie	2	4	2	1	31	40
16	Opolskie	2	2	1	0	6	11
18	Podkarpackie	1	2	0	0	9	12
20	Podlaskie	3	1	2	0	10	16
22	Pomorskie	2	1	0	4	31	38
24	Śląskie	5	1	2	1	45	54
26	Świętokrzyskie	1	1	1	0	16	19
28	warmińsko-mazurskie	2	3	0	1	8	14
30	Wielkopolskie	5	2	1	1	14	23
32	zachodniopomorskie	2	0	1	0	17	20
KRAJ		38	42	13	8	281	382

⁵ Źródło: baza SIO, stan na 30 wrzesień 2009 r. (dane ze stycznia 2010 r.)

Kadra placówek doskonalenia nauczycieli

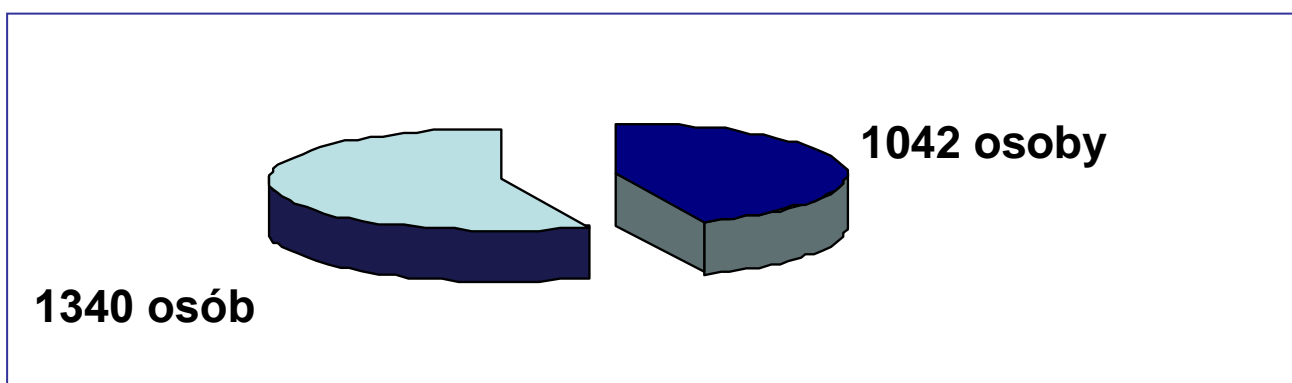
Publiczną placówką doskonalenia kieruje nauczyciel mianowany lub dyplomowany, któremu powierzono stanowisko dyrektora. Publiczną placówką doskonalenia może również kierować osoba niebędąca nauczycielem powołana na stanowisko dyrektora przez organ prowadzący. Osoba, o której mowa, nie może sprawować nadzoru pedagogicznego. W przypadku powołania takiej osoby na stanowisko dyrektora, nadzór pedagogiczny sprawuje nauczyciel zajmujący inne stanowisko kierownicze w publicznej placówce doskonalenia.

W publicznej placówce doskonalenia zatrudnia się: nauczycieli – konsultantów oraz specjalistów niebędących nauczycielami.

Na stanowiskach nauczycieli - konsultantów mogą być zatrudnieni nauczyciele posiadający: kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska nauczyciela w placówce doskonalenia, stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego, co najmniej pięcioletni staż pracy pedagogicznej.

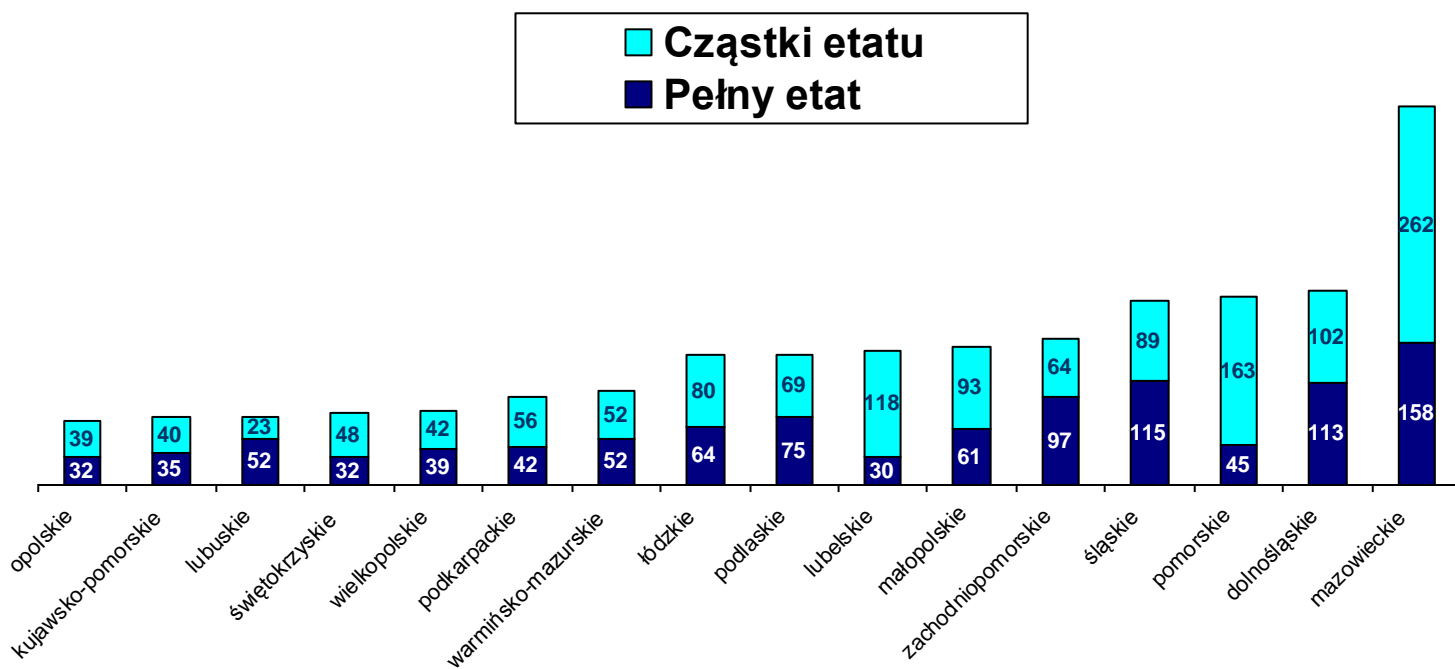
Na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej w placówkach doskonalenia nauczycieli zatrudnionych jest 2382 nauczycieli-konsultantów, w tym:

- 1042 nauczycieli-konsultantów w pełnym etacie,
- 1340 nauczycieli-konsultantów w etatach cząstkowych⁶.

⁶ Raport zasobów zewnętrznego wsparcia szkół, Antoni Chmielowiec, 2009 r.

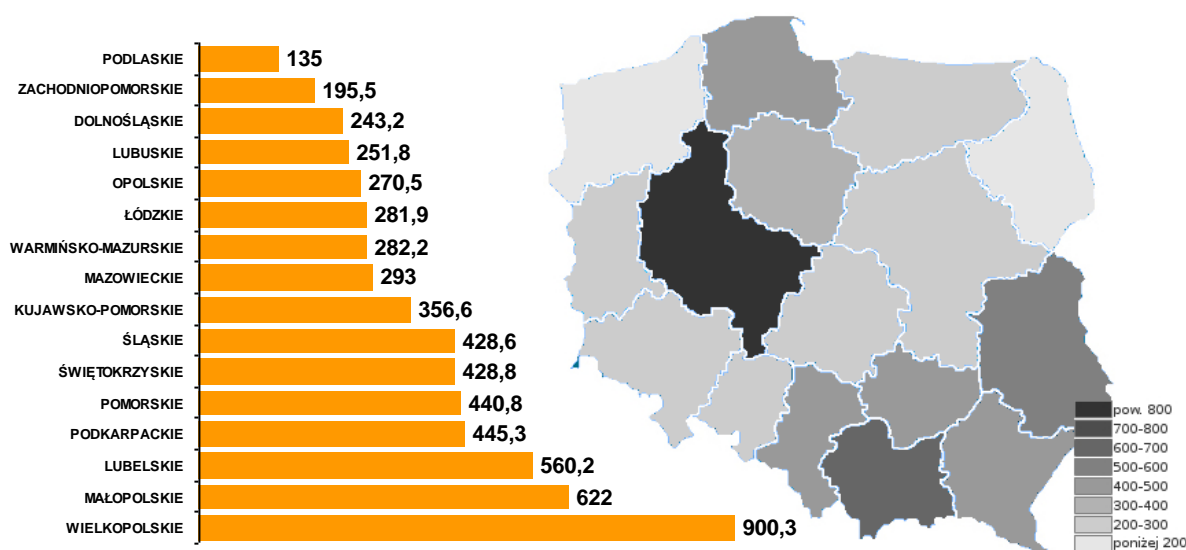
Liczba zatrudnionych na pełny etat i na części etatów w placówkach doskonalenia w poszczególnych województwach w Polsce

Na stanowiskach specjalistów mogą być zatrudnione osoby, które ukończyły studia wyższe oraz posiadają przygotowanie niezbędne do realizacji zadań statutowych publicznej placówki doskonalenia.

W publicznej placówce doskonalenia mogą być zatrudnieni również nauczyciele – doradcy metodyczni.

Placówki doskonalenia nauczycieli w Polsce – liczba nauczycieli przypadająca na 1 pracownika merytorycznego⁷

Liczba nauczycieli przypadająca na jednego pracownika merytorycznego publicznej placówki doskonalenia nauczycieli w Polsce w poszczególnych województwach IX 2009

1.2.2 Finansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli

Od 2002 r. przepisy prawne szczegółowo określają wysokość, usytuowanie i sposób wydatkowania środków przeznaczanych corocznie na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli, jak również wskazują dysponentów tych środków.

Środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli wyodrębnia się:

- 1) w budżetach organów prowadzących szkoły (1% planowanych rocznych środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli). Szacuje się, że w 2009 r. wysokość tych środków wyniosła 241 852 tys. zł, w tym:

- 236 692 tys. zł w jednostkach samorządu terytorialnego⁸,

⁷ j.w.

⁸ Tabela 1 pt. „Planowane roczne wynagrodzenia osobowe nauczycieli w 2009 r. zatrudnionych w szkołach i placówkach prowadzonych przez JST (w tym przedszkola)”, Źródło: baza SIO, wrzesień 2009 r.

- 5 160 tys. zł w administracji rządowej⁹.

Ze środków tych dofinansowuje się między innymi:

- organizację doradztwa metodycznego dla nauczycieli, w tym koszty obniżenia wymiaru godzin zajęć, dodatkowych umów o pracę, dodatków funkcyjnych oraz podróży służbowych doradców metodycznych,
- organizację szkoleń i warsztatów metodycznych, przygotowanie materiałów szkoleniowych i informacyjnych,
- opłaty za kształcenie pobierane przez szkoły wyższe, zakłady kształcenia nauczycieli oraz koszty przejazdów związanych z tym kształceniem.

Wymienione środki dzielone są przez organy prowadzące szkoły i placówki, w tym placówki doskonalenia nauczycieli, na podstawie opracowanych przez dyrektorów tych jednostek wieloletnich planów doskonalenia zawodowego nauczycieli, uwzględniających przede wszystkim programy rozwoju szkoły lub placówki oraz potrzeby kadrowe, a także plany rozwoju zawodowego poszczególnych nauczycieli. Od 2005 r. dokonywany przez organy prowadzące podział środków na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli jest opiniowany, zgodnie z art. 70a ust. 2a ustawy – Karta Nauczyciela, przez związki zawodowe zrzeszające nauczycieli.

Przepisy **art. 70a ust. 1 ustawy - Karta Nauczyciela** nie obejmują finansowania publicznych placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych prowadzonych przez samorząd województwa, a od 1 stycznia 2005 r. – zgodnie z ww. nowelizacją Karty Nauczyciela - również innych, publicznych placówek doskonalenia nauczycieli prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego inne niż samorząd województwa (gminy i powiaty). Środki na ten cel pochodzą z budżetu organów prowadzących.

Jednostki samorządu terytorialnego otrzymują na finansowanie publicznych placówek doskonalenia nauczycieli wsparcie z budżetu państwa w ramach **subwencji oświatowej**. Mieszczą się one w puli środków przekazywanych JST dla

⁹ Tabela 2 pt. „Planowane roczne wynagrodzenia osobowe nauczycieli zatrudnionych w 2009 r. w szkołach rządowych”, Źródło: baza SIO, wrzesień 2009 r.

placówek realizujących zadania pozaszkolne, do których zalicza się zarówno placówki doskonalenia nauczycieli, biblioteki pedagogiczne i poradnie psychologiczno–pedagogiczne, jak również inne placówki, np. placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego itp.

2) **w budżetach wojewodów** (łącznie 5000 średnich wynagrodzeń nauczyciela stażysty). Szacuje się, że w 2009 r. wysokość tych środków wyniosła 11.072 tys. zł* naliczanych w następujący sposób:

I-IX 2009 r. $5000 \times 2\,178 \text{ zł} = 7\,260\,000 \text{ zł}$,

X-XII 2009 r. $5000 \times 2\,287 \text{ zł} = \underline{3\,811\,667 \text{ zł}}$

Razem w 2009 r. = 11 071 667 zł

Środki przeznaczane na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli na obszarze województwa dzielone są pomiędzy poszczególnych wojewodów ze szczególnym uwzględnieniem liczby nauczycieli zatrudnionych w województwie, zadań wynikających z analizy stopnia zaspokojenia potrzeb kadrowych oraz potrzeb w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli w województwie i zadań wynikających z polityki oświatowej państwa.

Ze środków tych dofinansowuje się między innymi:

- wojewódzkie programy kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli,
- zadania w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli zlecane szkołom wyższym i innym podmiotom,
- udział krajowych podmiotów w międzynarodowych projektach i programach doskonalenia zawodowego nauczycieli.

* 2002 r. - $5000 \times 1\,315 \text{ zł} = 6\,575\,000 \text{ zł}$, 2003r. - $5000 \times 1\,368 \text{ zł} = 6\,840\,000 \text{ zł}$, 2004 r.- $5000 \times 1\,409 \text{ zł} = 7\,045\,000 \text{ zł}$, 2005 r.- $5000 \times 1\,451 \text{ zł} = 7\,255\,000 \text{ zł}$, 2006 r.- $5000 \times 1\,472,56 \text{ zł} = 7\,362\,800 \text{ zł}$, 2007 r.- $5000 \times 1\,546 \text{ zł} = 7\,730\,000$, 2008 r. – $5000 \times 1\,701 = 8\,505\,000$,

Środkami tymi dysponują - biorąc pod uwagę przydatność form doskonalenia zawodowego w pracy nauczycieli i zadania związane z realizacją polityki oświatowej województwa - kuratorzy oświaty.

Ponadto, na podstawie przepisów art. 31 pkt 6c ustawy o systemie oświaty zmienionego przepisami ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 137, poz. 1304), kuratorzy oświaty opracowują programy wykorzystania tych środków, po zasięgnięciu opinii reprezentatywnych związków zawodowych.

3) **w budżecie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania** (5000 średnich wynagrodzeń nauczyciela stażysty);

Ze środków na realizację ogólnokrajowych zadań w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli dofinansowuje się przede wszystkim:

- centralne programy kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli,
- zadania w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli zlecane szkołom wyższym i innym podmiotom,
- udział krajowych podmiotów w międzynarodowych projektach i programach doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Przepisy **art. 70a ust. 4 - Karta Nauczyciela** dotyczące środków wyodrębnianych w ww. budżecie ministra nie obejmują publicznych placówek doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, dla których minister jest organem prowadzącym.

Środkami tymi dysponuje - biorąc pod uwagę przede wszystkim potrzeby w zakresie doskonalenia nauczycieli na terenie kraju oraz priorytety wynikające z realizacji polityki oświatowej państwa - minister właściwy do spraw oświaty i wychowania.

**Środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli,
które powinny być wyodrębniane w 2009 r., zgodnie z art. 70a ust. 1, 3 i 4 KN**

Art. 70a KN	Budżet	Kwota
-------------	--------	-------

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

1% wynagrodzeń osobowych nauczycieli	Organów prowadzących szkoły, tj.: – jednostek samorządu terytorialnego, – organów administracji państwowej	241 852 000 zł
5000 średnich wynagrodzeń nauczyciela stażysty	Wojewodów	11 071 667 zł
5000 średnich wynagrodzeń nauczyciela stażysty	Ministra Edukacji Narodowej	11 071 667 zł
RAZEM		263 994 334 zł

Z analizy wydatków poniesionych na doskonalenie zawodowe nauczycieli w latach 2002-2009 wynika, iż na przestrzeni lat dynamika ich wzrostu była znacznie większa niż wzrost wydatków ogółem przeznaczanych z budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego na sferę oświaty i wychowania. Tak dynamiczny wzrost tych środków wynika wprost ze znacznych podwyżek wynagrodzeń nauczycieli w ostatnich latach, które są podstawą naliczania środków przeznaczanych na doskonalenie nauczycieli, w tym w szczególności znaczny wzrost wynagrodzenia nauczycieli stażysty.¹⁰

1.2.3. Zapewnianie jakości w systemie doskonalenia nauczycieli

Nadzór pedagogiczny nad funkcjonowaniem publicznych i niepublicznych szkół i placówek, w tym placówek doskonalenia nauczycieli sprawują kuratorzy oświaty. Jednak, wobec rozbudowującego i komercjalizującego się rynku usług w zakresie doskonalenia nauczycieli, wprowadzono dodatkowy mechanizm, którego celem było zagwarantowanie odpowiedniej jakości form dokształcania i doskonalenia nauczycieli realizowanych przez placówki doskonalenia.

Od 1 stycznia 2004 r., zgodnie z przepisami znowelizowanej w czerwcu 2003 r. ustawy o systemie oświaty, została wprowadzona akredytacja placówek

¹⁰ Raport „Wydatki jednostek samorządu terytorialnego oraz organów administracji rządowej realizowane w dziale 801 – Oświata i wychowanie, rozdział 80146 – Doksztalcanie i doskonalenie zawodowe nauczycieli, a także rozdział 80147 – Biblioteki pedagogiczne oraz w dziale 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza, rozdział 85406 – Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne i rozdział 85446 – Doksztalcanie i doskonalenie zawodowe nauczycieli”. Tomasz Rabiej. Warszawa, grudzień 2009 r.

doskonalenia nauczycieli. Akredytację przyznają właściwi dla siedziby placówki doskonalenia kuratorzy oświaty na podstawie oceny działalności placówki dokonywanej przez zespół specjalistów w dziedzinie doskonalenia i kształcenia nauczycieli powoływany przez kuratora.

Zasady przyznawania oraz cofania akredytacji placówkom doskonalenia nauczycieli zostały uregulowane przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 20 grudnia 2003 r. w sprawie *akredytacji placówek doskonalenia nauczycieli* (Dz.U. Nr 227, poz. 2248). Rozporządzenie stanowi wykonanie upoważnienia dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania zawartego w art. 77a ust. 11 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004, Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), wprowadzonego przepisami art. 1 pkt 57 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 137, poz. 1304).

Rozporządzenie określa szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz cofania akredytacji placówkom doskonalenia nauczycieli, skład i sposób działania zespołu powoływanego przez kuratora oświaty do przeprowadzenia oceny działalności tych placówek, a także warunki wynagrodzenia jego członków, wzory dokumentów stosowanych w postępowaniu o uzyskanie akredytacji oraz wysokość i tryb wnoszenia opłat przez placówki ubiegające się o akredytację.

Warunki wymagane do uzyskania akredytacji

O akredytację może ubiegać się placówka, która posiada doświadczenie w zakresie realizacji programów doskonalenia zawodowego nauczycieli, tj. opracowała, wdrożyła i dokonała ewaluacji co najmniej trzech programów obejmujących różnorodne działania i formy doskonalenia nauczycieli w łącznym wymiarze co najmniej 1500 godzin.

W rozporządzeniu określono, że podstawowym dokumentem, poza statutem, składanym wraz z wnioskiem o przyznanie akredytacji przez placówkę doskonalenia, służącym ocenie jej działalności i zbadaniu, czy spełnia ona wymogi określone w rozporządzeniu, jest opracowana przez dyrektora placówki „*Własna ocena*

działalności placówki doskonalenia nauczycieli”. Przygotowanie ww. dokumentu wymaga od placówki doskonalenia dokonania wszechstronnej analizy własnej działalności oraz oceny jakości realizowanych zadań. Ocena własna powinna dotyczyć działalności w okresie realizacji wymienionych programów.

Postępowanie akredytacyjne

Rozporządzenie określa, iż:

1. Dyrektor placówki doskonalenia w uzgodnieniu z organem prowadzącym składa wniosek o przyznanie placówce akredytacji.
2. Oceny działalności placówek dokonuje zespół akredytacyjny powołany przez kuratora. W pracach zespołu może uczestniczyć obserwator wskazany przez organ prowadzący placówkę ubiegającą się o akredytację.

W skład zespołu akredytacyjnego, oprócz przedstawicieli kuratora oświaty, wchodzi niezależni specjaliści, tj. dyrektor szkoły lub placówki korzystającej z form doskonalenia prowadzonych przez placówkę doskonalenia oraz nauczyciele i nauczyciele akademicy posiadający dorobek zawodowy w dziedzinie doskonalenia lub kształcenia nauczycieli.

3. Ocena działalności placówki jest dokonywana w dwóch etapach:

- 1) Zespół akredytacyjny dokonuje oceny wstępnej na podstawie wniosku oraz załączonej do wniosku dokumentacji, tj. statutu placówki oraz dokonanej przez placówkę własnej oceny działalności, biorąc pod uwagę warunki wymagane do uzyskania akredytacji. Zespół akredytacyjny może ustalić ocenę negatywną i przedstawić ją kuratorowi w przypadku stwierdzenia, iż dokumentacja nie potwierdza spełnienia warunków wymaganych do uzyskania akredytacji. Wydanie przez kuratora decyzji o odmowie przyznania akredytacji kończy tym samym postępowanie akredytacyjne w stosunku do placówki, która uzyskała niezadowolającą ocenę wstępną. Uznano za niezasadne wizytowanie przez zespół akredytacyjny placówki, której statut i informacje zawarte we wniosku i dokumencie „*Własna ocena*”

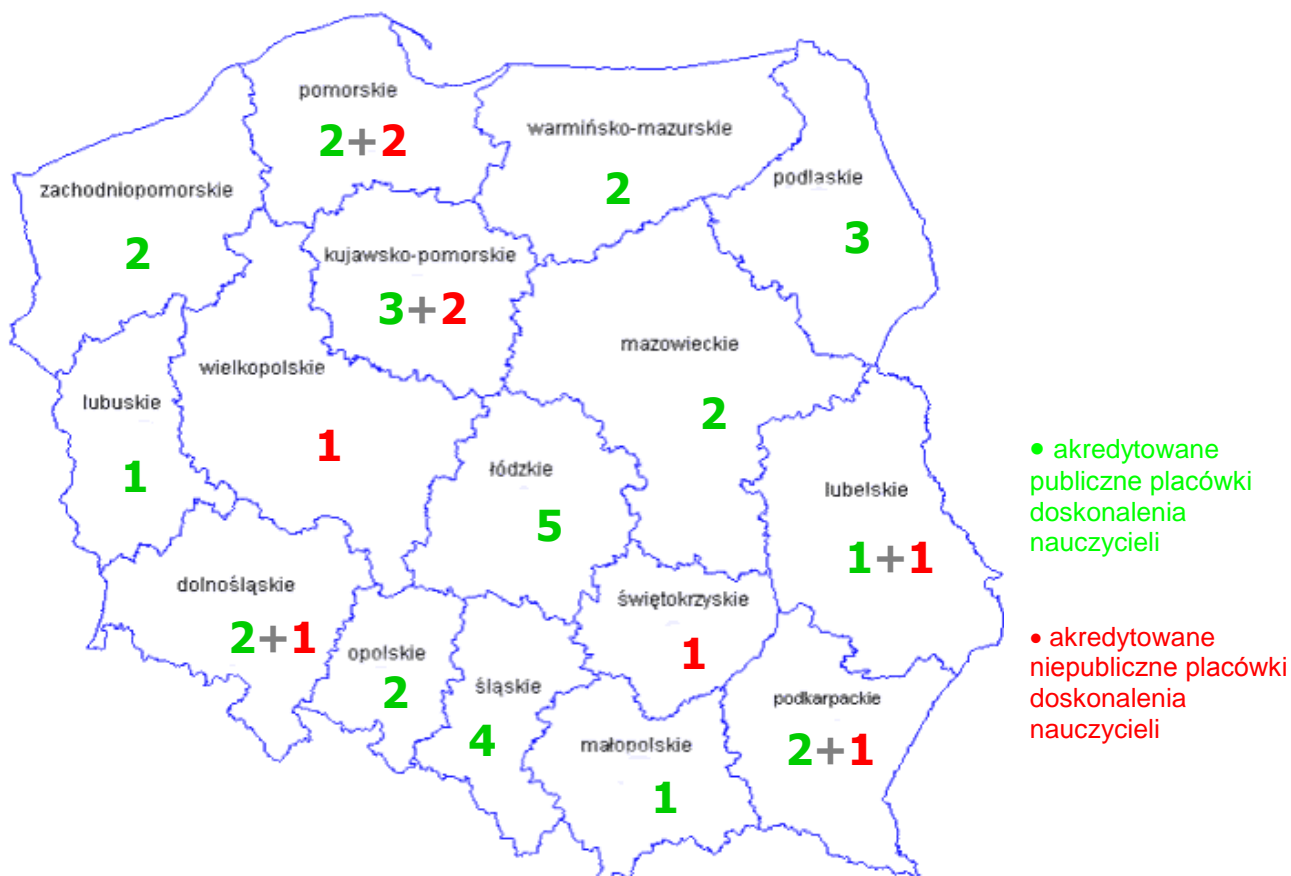
działalności placówki doskonalenia nauczycieli” wskazują, iż placówka nie spełnia wymogów do akredytacji.

- 2) Jeżeli analiza dokumentów przedstawionych przez placówkę potwierdza spełnienie określonych w rozporządzeniu wymogów akredytacyjnych, zespół akredytacyjny przystępuje do drugiego etapu badania działalności placówki, który polega na przeprowadzeniu wizyty w siedzibie placówki oraz w miejscach, w których placówka realizuje formy doskonalenia. Wizyta ma na celu przede wszystkim zweryfikowanie danych przedstawionych przez placówkę doskonalenia w statucie i dokumencie – „*Własna ocena działalności placówki doskonalenia nauczycieli*”, w tym również warunków w jakich realizowane są formy doskonalenia.
4. Po dokonaniu oceny końcowej, zespół akredytacyjny przedstawia ją niezwłocznie kuratorowi. Na tej podstawie kurator przyznaje bądź odmawia przyznania placówce doskonalenia akredytacji i wydaje odpowiednią decyzję.

Akredytacja może być przez kuratora cofnięta, jeżeli placówka doskonalenia nie spełnia któregokolwiek z warunków wymaganych do jej przyznania. Przy czym kurator może przed cofnięciem akredytacji zasięgnąć opinii członków zespołu akredytacyjnego.

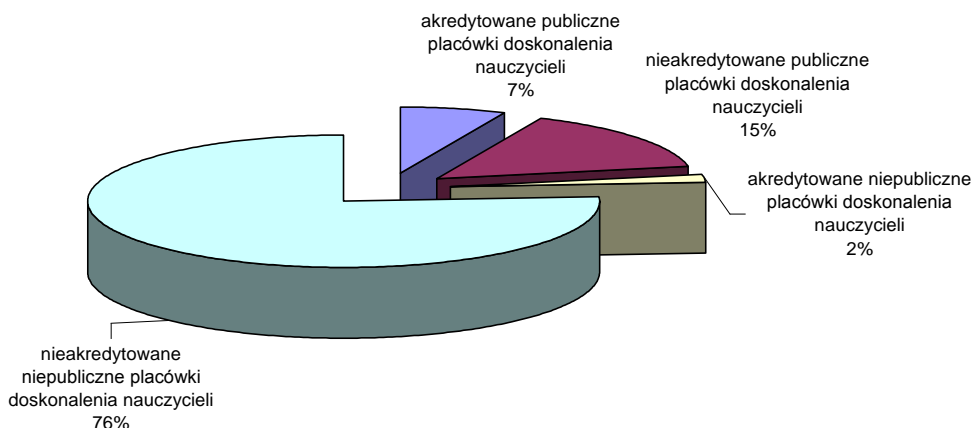
Spośród 44 placówek doskonalenia nauczycieli (w tym 33 publicznych i 11 niepublicznych) ubiegających się o akredytację w województwach akredytowano 41 placówek¹¹.

¹¹ Źródło: dane z Kuratorów Oświaty, marzec 2009

Z wyżej wymienionych danych przekazanych przez kuratorów oświaty wynika, że na przestrzeni pięciu lat funkcjonowania przepisów dotyczących akredytacji placówek doskonalenia nauczycieli akredytację uzyskało 9% wszystkich placówek doskonalenia nauczycieli z czego 7% stanowią publiczne placówek doskonalenia nauczycieli i 2% niepubliczne placówek doskonalenia nauczycieli.

Udział procentowy akredytowanych i nieakredytowanych placówek doskonalenia nauczycieli

1.2.4 Doradztwo metodyczne¹²

Istotną rolę w systemie doskonalenia nauczycieli pełnią nauczyciele doradcy metodyczni zatrudnieni w publicznych szkołach i placówkach, w tym również w placówkach doskonalenia nauczycieli.

Doradca metodyczny jest nauczycielem, który posiada w swojej specjalności co najmniej pięcioletnie doświadczenie praktyczne w zakresie kształcenia dzieci i młodzieży, pełni rolę mistrza w zawodzie, wspierając profesjonalny rozwój nauczycieli szkół i placówek w rejonie swojego działania.

Doradca, współpracując w szczególności z placówkami doskonalenia nauczycieli, kuratorium oświaty, bibliotekami pedagogicznymi i innymi jednostkami oświatowymi w sposób bezpośredni, tj. prowadząc lekcje i zajęcia otwarte, udzielając konsultacji, organizując szkolenia o charakterze warsztatowym, a także inicjując rozmaite formy współdziałania szkół i placówek, wspomaga nauczycieli oraz rady pedagogiczne w:

- planowaniu, organizowaniu i badaniu efektów procesu dydaktycznego,

¹² Raport z przeglądu aktualnych źródeł i badań związanych z systemem doskonalenia nauczycieli. dr Danuta Kitowska. Warszawa, marzec 2009 r.

- doborze i adaptacji lub tworzeniu programów nauczania i materiałów dydaktycznych,
- rozwijaniu umiejętności metodyczno-przedmiotowych,
- podejmowaniu działań innowacyjnych.

Zadania doradcom metodycznym powierzają na okres 3 lat, zgodnie z wymienionymi wcześniej przepisami, organy prowadzące szkoły i placówki, w których nauczyciele ci są zatrudnieni.

Przed wejściem w życie reformy administracyjnej kraju, nauczycielom zatrudnionym w szkołach i placówkach, zadania doradcy metodycznego powierzali wyłącznie kuratorzy oświaty będący wówczas organami prowadzącymi publiczne placówki doskonalenia nauczycieli.

W 1992 r. liczba doradców metodycznych wynosiła 2740 osób, następnie sukcesywnie wzrastała, aż do 1999 r., w którym wyniosła ponad 3000 nauczycieli. Gwałtowny spadek liczby doradców o ok. 1000 osób, tj. o 37,5%, nastąpił w roku szkolnym 1999/2000. W roku tym 1900 nauczycieli realizowało zadania doradcy metodycznego.

W 2002 r. liczba doradców ponownie zwiększyła się o ponad 500 osób.

Kolejna redukcja liczby doradców metodycznych do 1799 osób nastąpiła w roku szkolnym 2005/2006 a więc w porównaniu z liczbą doradców metodycznych w 2002 r. zmalała o ponad 600 osób.

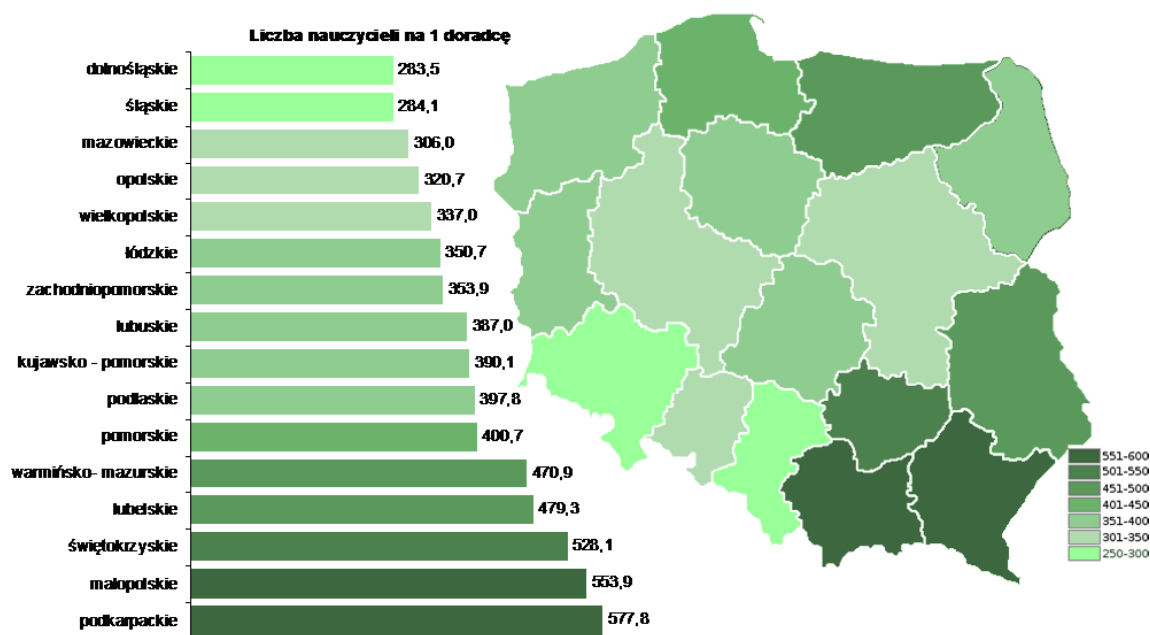
W roku szkolnym 2007/2008 pracowały w polskim systemie oświaty na stanowisku nauczyciela – doradcy metodycznego 1733 osoby. W porównaniu z rokiem szkolnym 2005/2006 łączna liczba doradców metodycznych w kraju zmalała o 66 osób, tj. o 3,7%. Są jednak województwa, w których liczba doradców metodycznych wzrosła w latach 2005–2007. Największy przyrost odnotowano w województwie pomorskim - o 13 osób.

Najwięcej doradców metodycznych pracowało na terenie trzech województw: mazowieckiego, śląskiego i wielkopolskiego, gdzie stanowili oni łącznie 43,3% całej grupy doradców metodycznych w kraju. Najmniej doradców miały województwa: świętokrzyskie i lubuskie.

Doradcy metodyczni ogółem w szkołach i placówkach w latach 1992-2008

Rok	Nauczyciele ogółem	Doradcy ogółem	Liczba nauczycieli przypadająca na jednego doradcę
1992	639 600	2740	233
1994	691 300	3070	225
1996	693 600	3130	221
1998	719 700	3040	237
2000	721 600	1900	380
2002/2003	732 800	2440	300
2005/2006	654 547	1799	364
2007/2008	600 190	1733	346

Liczba nauczycieli ogółem na 1 doradcę metodycznego w poszczególnych województwach w Polsce¹³

Reforma administracyjna, a więc również znaczące zmiany w systemie doskonalenia nauczycieli, w tym przekazanie samorządom województw kompetencji w zakresie prowadzenia wojewódzkich placówek doskonalenia nauczycieli i zmiana organu

¹³ Raport zasobów zewnętrznego wsparcia szkół, Antoni Chmielowiec, 2009 r.

powierzającego zadania doradcy, mogły być powodem gwałtownego spadku liczby doradców w 2000 r.

Można sądzić, że istotnym czynnikiem powodującym wskazany wzrost w 2002 r. było wprowadzenie regulacji zawartej w art. 70a ustawy - Karta Nauczyciela oraz w omawianym już rozporządzeniu o sposobie podziału środków na doskonalenie nauczycieli. Organy prowadzące szkoły i placówki zobowiązane są do wieloletniego i corocznego planowania wydatkowania środków finansowych na doskonalenie, co pośrednio wymusza również analizowanie potrzeb nauczycieli.

Ponowny spadek liczby nauczycieli – doradców metodycznych w roku szkolnym 2005/2006 wiąże się ze zmianą przepisów ustawy - Karta Nauczyciela. Wejście w życie przepisów zmieniających art. 70a ww. ustawy - wprowadzonych przepisami art. 1 pkt 29 lit. b-d ustawy z dnia 15 lipca 2004 r. o *zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (Dz.U. Nr 179, poz. 1845) - poprzez wskazanie maksymalnej wysokości środków, które organ prowadzący może przeznaczyć na organizację doradztwa metodycznego, ograniczyło możliwość swobodnego dysponowania przez samorzady środkami finansowymi na poszczególne formy doskonalenia zawodowego nauczycieli.

W myśl nowych przepisów art. 70a ust. 1a ustawy – Karta Nauczyciela, środki te mogą być przeznaczone na dofinansowanie kosztów obniżenia tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych nauczycielowi dyplomowanemu, któremu powierzono zadania doradcy metodycznego, ale tylko do wysokości stanowiącej nie więcej niż 20% wszystkich środków wyodrębnionych na doskonalenie zawodowe nauczycieli.

Intencją tej zmiany, wnioskowanej przez Komisję Edukacji, Nauki i Młodzieży w trakcie prac nad ustawą w Sejmie RP, było stworzenie mechanizmu gwarantującego przez samorzady większych środków na dofinansowywanie innych niż doradztwo metodyczne form doskonalenia zawodowego nauczycieli, w tym przede wszystkim na dofinansowanie kosztów kształcenia nauczycieli, ponoszonych przez nich indywidualnie z tytułu opłat pobieranych przez szkoły wyższe lub zakłady kształcenia nauczycieli.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

1.2.5 System doskonalenia nauczycieli w Europie¹⁴.

Dokonanie przeglądu systemów doskonalenia zawodowego nauczycieli w Europie jest zadaniem złożonym, co wynika ze sporej różnorodności rozwiązań stosowanych przez poszczególne kraje. Analiza sposobów wspierania zawodowego nauczycieli w Europie wykazuje, że coraz więcej krajów tworzy zdecentralizowane systemy doskonalenia zawodowego. Centralny system doskonalenia nauczycieli zachował się jedynie w **Słowacji, Rumunii i Chorwacji**, gdzie instytucje państwowe odpowiedzialne są zarówno za nadzór, jak i doradztwo. W większości krajów - w **Belgii, Danii, Holandii, Szwecji, Islandii, Estonii, Słowenii, we Włoszech, na Litwie i Węgrzech** - funkcjonuje zdecentralizowany system doskonalenia nauczycieli na poziomie regionalnym, lokalnym i szkolnym.

Systemy doskonalenia nauczycieli mogą mieć charakter zewnętrzny lub wewnętrzny albo sieciowy lub mieszany:

- *Zewnętrzny /rynkowy* - teoretycznie możliwy, ale nie funkcjonujący w czystej postaci w żadnym kraju, polegający na tym, że szkoły korzystają z zewnętrznej oferty szkoleniowej różnego typu niezależnych instytucji.
- *Wewnętrzny* - doskonalenie zawodowe na poziomie szkoły gdzie w każdej szkole jeden wyznaczony nauczyciel odpowiada za organizację szkoleń (Norwegia).
- *Sieciowy* – gdzie zachęca się szkoły do tworzenia sieci i wspierania się wzajemnie w doskonaleniu zawodowym (Malta).
- *Mieszany* - Finlandia, Wielka Brytania czy Polska.

Instytucje prowadzące doskonalenie zawodowe

W większości krajów europejskich najpopularniejszymi „dostawcami” usług w zakresie doskonalenia zawodowego są uczelnie i ośrodki doskonalenia

¹⁴ Przegląd systemów doskonalenia nauczycieli w Europie. dr Paweł Poszytek. Warszawa, grudzień 2009.

zawodowego nauczycieli. Na przykład w **Szwecji** kształceniem, a następnie doskonaleniem zawodowym nauczyciela zajmuje się ta sama uczelnia, co pozwala na zachowanie ciągłości procesu. W **Austrii** placówki kształcenia nauczycieli ściśle współpracują z placówkami doskonalenia. Podobnie w kilku krajach związkowych w **Niemczech** ośrodki kształcenia nauczycieli na uczelniach koordynują współpracę tychże uczelni z ośrodkami doskonalenia. W **Belgii, Włoszech, Austrii, Finlandii, Wielkiej Brytanii i Słowenii** doskonalenie jest organizowane lokalnie lub na poziomie szkół. Natomiast w **Grecji** i na **Cyprze** jedynymi placówkami zajmującymi się doskonaleniem są ośrodki doskonalenia nauczycieli.

Akredytacja placówek doskonalenia zawodowego

W znacznej większości krajów europejskich doskonalenie zawodowe nauczycieli podlega akredytacji bądź ocenie.

W **Szwecji** i **Norwegii**, gdzie doskonalenie jest oparte głównie o uczelnie, przepisy dotyczące oceny pracy tychże uczelni dotyczą również oceniania doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Z kolei w **Niemczech, Hiszpanii, Holandii, Portugalii, Słowenii, Bułgarii, Rumunii** i na **Węgrzech** przepisy związane z akredytacją i oceną stosuje się do wszystkich rodzajów placówek.

Natomiast we **Włoszech** i **Irlandii** w zależności od rodzaju placówki stosuje się obie procedury, czyli akredytację albo ocenę lub tylko jedną z tych procedur. I tak, we Włoszech nie akredytuje się uczelni i placówek doskonalenia nauczycieli. Natomiast w Irlandii akredytuje się praktycznie wszystkie podmioty z wyjątkiem uczelni.

W **Belgii, Danii, Finlandii, Szwecji i Islandii** akredytacja lub ocena dotyczy tylko niektórych placówek (np w **Finlandii** akredytację mogą uzyskać tylko kursy doskonalenia prowadzone przez uczelnie).

Brak przepisów o akredytacji i ocenie występuje na **Cyprze, Litwie, Malcie, w Wielkiej Brytanii i Francji**, a we **Francji** na realizację kursów doskonalenia ogłasza się przetargi.

Finansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli

W krajach, gdzie jest obowiązek doskonalenia pokrywa się wszelkie koszty związane z oddelegowaniem nauczyciela na doskonalenie z wyjątkiem **Estonii i Węgier**, gdzie tylko pokrywany jest koszt samego szkolenia. Natomiast w **Grecji, Portugalii i Słowacji** nauczyciele otrzymują płatny urlop na czas szkolenia, jednocześnie sami ponoszą koszty szkolenia.

W większości środki na doskonalenie zawodowe nauczycieli pochodzą z budżetu państwa. I tak np.:

W **Finlandii** organizatorzy szkoleń i nauczyciele otrzymują środki rządowe w zakresie związanym z reformami o istotnym znaczeniu dla polityki edukacyjnej. 90 procent tych środków jest przekazywane przez Fińską Państwową Radę ds. Edukacji, natomiast 10 procent przez Urzędy Prowincji. Doskonalenie zawodowe osób, które prowadzą szkolenia dla nauczycieli, jest finansowane bezpośrednio przez Ministerstwo Edukacji na podstawie wniosków składanych przez uczelnie. Liczba pracowników dydaktycznych uczestniczących w tych szkoleniach waha się od 22 000 do 25 000 rocznie a budżet na rok 2009 na realizację tych szkoleń wyniósł 10 milionów euro¹⁵.

W **Szwecji** za prowadzenie doskonalenia i doształcania nauczycieli odpowiedzialne są kantony i uniwersytety. Usługi z zakresu doskonalenia nauczycieli świadczą również instytucje niepubliczne m.in. prywatne organizacje non profit czy „Uniwersytety ludowe“ (Volkshochschulen). Ich działalność w dużej części opiera się na pracy społecznej. Otrzymują też dofinansowanie do swej działalności od kantonów i gmin. Obok organizacji pożytku publicznego w Szwajcarii funkcjonują szkoły klubu Migros ukierunkowane na działalność użyteczności publicznej. Stanowią one część działalności przedsiębiorstwa prowadzącego sieć handlu detalicznego. Oferta szkoleń podawana jest do publicznej wiadomości. Szkolenia wspierane są finansowo z 1% budżetu firmy przeznaczonego na działalność kulturalną („procent na kulturę”). Wszystkie oddziały sieci handlowej przekazują roczną składkę w wysokości 1% swojego obrotu na „kulturę”, z czego połowa wykorzystywana jest

¹⁵ „System doskonalenia nauczycieli w Finlandii. Studium przypadku wraz z przykładami dobrej praktyki”. Janina Zawadowska. Warszawa, marzec 2010

na szkoły i ich edukacyjne centrum koordynacyjne, a druga na wspieranie projektów kulturalnych, społecznych i edukacyjnych. W sumie, w ramach owego „procentu na kulturę”, rocznie przeznaczanych jest 110 milionów CHF (blisko 70 mln Euro). Szkoły klubu Migros, zorganizowane jak spółdzielnie, są dziś największym oferentem nieformalnego kształcenia ustawicznego (ok. 600 000 uczestników w skali roku) na rynku szwajcarskim. Funkcjonują we wszystkich kantonach, organizując liczne różnorodne kursy, przy czym opłaty za nie są na tyle niewysokie, że stać na nie osoby o niskich dochodach¹⁶.

W **Badenii-Wirtembergii** działa szereg instytucji państwowych odpowiedzialnych za doskonalenie nauczycieli i szkół jako organizacji uczących się. Poza tym istnieją tzw. inni oferenci, z usług których mogą korzystać placówki oświatowe. Do niedawna każda oferta szkolenia składana przez innych oferentów wymagała akceptacji formalnej i merytorycznej ze strony władz oświatowych. W związku z systematycznym rozwojem autonomii szkół wprowadzono zasadę, że za wybór szkolenia oraz jego efekty odpowiada dyrektor szkoły. Istnieją jednak pewne ograniczenia, jeśli chodzi o refundację kosztów szkoleń „niepaństwowych”. Koszty podróży, wyżywienia, noclegów, opłaty dodatkowe nie są w zasadzie rekompensowane w przypadku „innych oferentów”. W wyjątkowych przypadkach można uzyskać zwrot kosztów podróży zgodnie z zasadami przyjętymi dla państwowych szkoleń, ale tylko wtedy, gdy władze oświatowe posiadają budżet na ten cel i wcześniej złożono wniosek o pokrycie tych kosztów. Ze względu na konieczność oszczędzania pieniędzy publicznych zgodę taką wydaje się w sytuacji wyjątkowej¹⁷.

W **Północnej Nadrenii – Westfalii** każda szkoła otrzymuje od państwa budżet na doskonalenie. Szczegóły (wysokość budżetu, zasady wykorzystania środków, sposoby rozliczania szkoleń) określa rozporządzenie. Środki są przekazywane do budżetu organów prowadzących na specjalne konto. Opłacane z niego mogą być:

¹⁶ „System doskonalenia nauczycieli w Szwecji. Studium przypadku wraz z przykładami dobrej praktyki”. Beata Owczarska. Warszawa, marzec 2010

¹⁷ „System doskonalenia nauczycieli w Badenii – Wirtembergii. Studium przypadku wraz z przykładami dobrej praktyki”. Edyta Brudnik. Warszawa, listopad 2009.

- koszty podróży i materiałów szkoleniowych do zajęć w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli, jeśli doskonalenie to jest realizowane we współpracy z moderatorami „państwowymi”,
- honoraria dla ekspertów i edukatorów zewnętrznych,
- koszty udziału nauczycieli w szkoleniach zewnętrznych.

Wysokość budżetu na doskonalenie jest ustalana co roku i składa się z jednakowej stawki podstawowej dla wszystkich placówek oraz dodatkowej, która zależy od liczby nauczycieli zatrudnionych w danej placówce. Minimalna kwota to 300 euro rocznie. Środki są przekazywane organom prowadzącym, które wydzielają specjalne konto na cel doskonalenia. Szkoły samodzielnie decydują o sposobie wykorzystania tych środków. Środki mogą być wykorzystane na doskonalenie wewnętrzne dla całej rady pedagogicznej lub jej części, na indywidualne doskonalenie zewnętrzne, przy czym musi to być zgodne ze szkolnym planem doskonalenia nauczycieli.

Z budżetu na doskonalenie nie wolno finansować:

- kosztów inwestycyjnych, zakupu środków dydaktycznych i wyposażenia szkoły,
- doskonalenia za granicą (poza przypadkami, gdy jest na to zezwolenie władz oświatowych).

Organ prowadzący nie ponosi żadnych kosztów finansowych i osobowych związanych z doskonaleniem nauczycieli. Szkoły prowadzą dokumentację przeprowadzonych form doskonalenia przygotowując zestawienia zawierające: tematy doskonalenia, liczbę uczestników, wysokość poniesionych kosztów.

Nauczycielom uczestniczącym w doskonaleniu dolicza się do pensum godziny nadliczbowe. Zdecydowano się na to rozwiązanie po to, aby zapewnić systematyczny udział nauczycieli w doskonaleniu i zapobiec odwoływaniu zajęć z powodu udziału w doskonaleniu. Godziny nadliczbowe są naliczane tylko wtedy, gdy nauczyciel uczestniczy w semestrze w minimum 60 godzinach szkolenia. Ustalono specjalny przelicznik tych godzin¹⁸.

¹⁸ „System doskonalenia nauczycieli w Północnej Nadrenii – Westfalii. Studium przypadku wraz z przykładami dobrej praktyki”. Edyta Brudnik. Warszawa, listopad 2009.

1.2.6 System doskonalenia zawodowego nauczycieli w wolnym i hanzeatyckim mieście Hamburg. Studium przypadku¹⁹

Szczególnie godnym zainteresowania jest system doskonalenia nauczycieli w wolnym i hanzeatyckim mieście Hamburg, ze względu na rozpoczętą tam reformę edukacyjną, która stawia nowe wyzwania zarówno nauczycielom, jak i samej szkole, ale także ze względu na fakt, że działające w Hamburgu instytucje związane z doskonaleniem zawodowym nauczycieli realizują również zadania wspomagające szkołę jako instytucję.

Kraj związkowy Wolne i Hanzeatyckie Miasto Hamburg obejmuje ok. 400 szkół, w których zatrudnionych jest ok. 15.000 nauczycieli.

Głównym organem oświatowym jest Hamburgski Urząd Ds. Szkoły i Kształcenia Zawodowego. Jest on odpowiedzialny za edukację państwową i kształcenie zawodowe w Hamburgu. Jest organem nadzorującym:

- Krajowy Instytut Kształcenia Nauczycieli i Rozwoju Szkoły,
- Państwową Szkołę Muzyczną,
- Krajową Centralę Edukacji Politycznej,
- inne państwowe instytucje działające w obszarze edukacji.

Nauczyciele szkół Hamburga podlegają prawnemu obowiązkowi doskonalenia zawodowego. Doskonalenie odbywa się z reguły w czasie wolnym od zajęć, ale jego zakres i częstotliwość zależy od nauczyciela. Dyrektor kontroluje nauczyciela w zakresie realizacji obowiązku doskonalenia. Realizacja obowiązku doskonalenia odbywa się w ramach planu doskonalenia szkoły. Za stworzenie planu, monitorowanie jego realizacji, ewaluację oraz wdrożenie wniosków z ewaluacji odpowiada dyrektor szkoły.

W systemie doskonalenia nauczycieli Hamburga kluczową rolę odgrywa **Krajowy Instytut Kształcenia Nauczycieli i Rozwoju Szkoły w Hamburgu**.

¹⁹ „System doskonalenia zawodowego nauczycieli w wolnym i hanzeatyckim mieście Hamburg. Studium przypadków wraz z przykładami dobrych praktyk”. Edyta Brudnik. Warszawa, luty 2010

Instytut powstał w 2003 roku w wyniku połączenia siedmiu dotychczas niezależnych instytucji podległych Urzędowi ds. Szkoły i Kształcenia Zawodowego:

- Państwowego Seminarium Nauczycielskiego,
- Instytutu Doskonalenia Nauczycieli,
- Urzędu ds. Państwowych Egzaminów Nauczycielskich,
- Krajowego Centrum Mediów,
- Krajowego Centrum Profilaktyki Uzależnień,
- Poradni Przeciwdziałania Przemocy,
- Ośrodka Doradztwa ds. Szczególnych Uzdolnień.

Praca Instytutu jest skierowana na działania wynikające z ustawy oświatowej. Instytut doradza i towarzyszy szkołom, instytucjom edukacyjnym i sportowym w procesie implementacji priorytetów państwa w obszarze edukacji i zachęca do wdrażania pedagogicznych innowacji. Instytut działa zgodnie z zasadą uczenia się przez całe życie poprzez współpracę z uczelniami w zakresie połączenia fazy kształcenia nauczycieli, doskonalenia i zdobywania nowych kwalifikacji. Pomaga nauczycielom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnego potencjału uczniów. Wspiera w ten sposób równość szans bez względu na pochodzenie, płeć, niepełnosprawność i pomaga w pokonywaniu barier w edukacji.

Instytut kieruje się w swoich działaniach zasadą, że szkoła jest autonomiczna i samodzielna, że potrafi sama zrealizować cele edukacyjne, że jest elastyczna i potrafi się w pełni zaangażować w pokonywanie nowych wyzwań.

W Instytucie zatrudnionych jest obecnie ok. 600 pracowników (co stanowi łącznie ok. 270 pełnych etatów).

Główne cele doskonalenia nauczycieli. Charakterystyka instytucji doskonalących. Struktura, cele, formy działania.

Krajowy Instytut Kształcenia Nauczycieli i Rozwoju Szkoły w Hamburgu zapewnia wszystkim zatrudnionym pedagogom możliwość doskonalenia się. Oferta jest skoncentrowana na działaniach wspierających rozwój szkoły na trzech poziomach:

- procesu lekcyjnego,

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

- rozwoju kadry,
- szkoły jako organizacji.

Szkoły mogą korzystać z form realizowanych w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia, z regionalnych i centralnych szkoleń. Możliwe jest korzystanie z form doradczych, a także bogatych materiałów dydaktycznych. Oprócz tego szkoły mają prawo korzystania z usług prywatnych oferentów, opłacając je ze środków na doskonalenie pozostających w dyspozycji szkoły.

Oferta Krajowego Instytutu Kształcenia Nauczycieli i Rozwoju Szkoły jest podzielona na “obszary” odpowiadające działaniom i zadaniom szkoły.

Główne zadania Instytutu to:

- kształcenie nauczycieli (przygotowanie do zawodu nauczyciela),
- przeprowadzanie egzaminów państwowych dla przyszłych nauczycieli,
- doskonalenie i dalsze kształcenie nauczycieli,
- zapewnienie i rozwój jakości szkół,
- wdrażanie podstaw programowych,
- profilaktyka, interwencja i doradztwo dla grup uczniowskich o szczególnych potrzebach.

Oprócz tego Instytut oferuje wypożyczanie książek i pomocy dydaktycznych (poprzez Hamburską Bibliotekę Pedagogiczną) oraz umożliwia wykorzystanie na zajęciach lekcyjnych pomocy opracowanych w ramach Instytutu.

Zadaniem Instytutu jest poza kształceniem i doskonaleniem nauczycieli wspieranie szkół w rozwoju jakości pracy na poziomie lekcji i organizacji.

Cele polityki oświatowej - jak np. reforma kształcenia nauczycieli, koncepcja zapobiegania uzależnieniom, wdrażanie nowych podstaw programowych, koncepcji rozwoju jakości szkół lub szkoły autonomicznej - są przenoszone na grunt szkoły za pośrednictwem Instytutu.

Wymiana między praktyką szkolną, a teorią kształcenia nauczycieli jest możliwa dzięki temu, że te same osoby działają w obszarze kształcenia, doskonalenia i doradztwa ds. rozwoju. Instytut opracowuje, przeprowadza i ocenia ogólnokrajowe testy osiągnięć uczniów przygotowując w ten sposób szkołom rzetelną informację

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

o efektach ich pracy. Coraz bardziej autonomiczne szkoły są wspierane poprzez doskonalenie kadry kierowniczej i działającą agencję wspierania szkoły.

Agencja wspierania szkoły działa w strukturze Instytutu a jej zadaniem jest pośrednictwo w nawiązaniu kontaktów między szkołą a ekspertami, specjalistami. Celem Agencji jest reagowanie na potrzeby „niekonwencjonalne”, wcześniej nie ujęte w planie pracy czy w ofercie szkoleniowej Instytutu. Zdarza się, że szkoła zgłasza problem, a Instytut nie posiada pracownika, który jest specjalistą w danej dziedzinie. Wówczas zadaniem Agencji jest opracowanie indywidualnego programu będącego odpowiedzią na zgłoszony przez szkołę problem²⁰.

Agencja pośredniczy w nawiązaniu kontaktów z ok. 90 zewnętrznymi oferentami, których kompetencje zostały uznane przez Instytut.

Na listę zewnętrznych doradców mogą być wpisani:

- Eksperti
- Moderatorzy
- Trenerzy
- Doradcy ds. rozwoju szkoły
- superwizorzy

Każdy specjalista zewnętrzny powinien posiadać w swojej ofercie następujące formy wsparcia:

- Doradztwo w zakresie konstruowania programu szkoły
- Doradztwo w procesie ewaluacji
- Prowadzenie szkoleń dla nauczycieli
- Doradztwo dla kadry kierowniczej szkół
- Doradztwo w rozwoju organizacyjnym szkoły
- Doradztwo w realizacji projektów
- Doradztwo w realizacji działań promocyjnych
- Doradztwo dla zespołów zadaniowych
- Suprewizja
- Interwizja

²⁰Opis działań podejmowanych przez Instytut wspierających szkoły w obszarze rozwiązań praktycznych dotyczących działalności agencji wspierania szkół”. Marta Muszyńska, Sprawozdanie z wizyty studyjnej odbytej w dniach 23-27 lutego 2010

- Doradztwo w rozwiązywaniu konfliktów
- Moderowanie procesu

Osoby te lub instytucje ubiegają się o wpis na listę ekspertów Instytutu. Instytut akredytuje je i ewaluuje ich współpracę ze szkołami.

Agencja sprawdza jakość pracy zewnętrznych ekspertów poprzez analizę zgłoszeń specjalistów wraz z dołączoną dokumentacją i prowadzi rozmowy kwalifikacyjne. Po przeprowadzeniu formy wsparcia dla szkoły agencja pozyskuje informację zwrotną na temat przebiegu i efektów współpracy z ekspertem.

Współpracownicy agencji wspierają szkoły poprzez:

- prowadzenie wstępnej rozmowy z zespołem kierowniczym lub grupą sterującą danej szkoły,
- pośredniczenie w nawiązaniu kontaktu z odpowiednim ekspertem spośród pracowników instytutu lub zewnętrznych instytucji,
- koordynowanie i upowszechnianie informacji o formach wsparcia,
- dbanie o ramy finansowe przedsięwzięć,
- dokumentowanie zaangażowania szkoły w proces rozwoju i prowadzenie rozmowy z kierownictwem szkoły mającej na celu pozyskanie informacji zwrotnej o realizowanym procesie.

Instytut dba także o odpowiednie kwalifikacje swoich wewnętrznych specjalistów. W tym celu agencja wyznacza co roku priorytety wsparcia dla szkół i szkoli swoich współpracowników do przejęcia roli organizatorów, a także ekspertów w danej dziedzinie.

Wszyscy pedagogiczni pracownicy Instytutu posiadają kwalifikacje uprawniające do pracy w szkole i doświadczenie pedagogiczne w różnych typach placówek, a także dodatkowe kompetencje w zakresie doradztwa.

Finansowanie działalności Instytutu

Doskonalenie oferowane przez Instytut jest w różnym stopniu finansowane przez państwo. Niektóre formy (priorytetowe, związane z wdrażaniem reformy, będące

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

elementem projektów ogólnokrajowych) są finansowane w całości przez Instytut. Inne pokrywane są częściowo lub w całości (formy realizowane przez niepubliczne instytucje, bez pośrednictwa Instytutu) z budżetu szkoły. Na przykład superwizja dla zespołów kierowniczych, a także coaching indywidualny dla kadry kierowniczej dofinansowuje Instytut zgodnie z przyjętymi zasadami i procedurami:

- instytucje lub osoby zainteresowane formą wsparcia zgłaszają taką potrzebę do wydziału kształcenia kadr.
- Instytut informuje ich szczegółowo o procedurze i przedstawia listę zewnętrznych ekspertów, których usługa może być finansowana przez Instytut.
- po wyborze eksperta przez zainteresowanych, instytut podpisuje umowę ze szkołą i ekspertem na przeprowadzenie formy wsparcia. 50% kosztów pokrywa Instytut, połowę kosztów przejmuje szkoła. Dofinansowanie obejmuje 10 godzin superwizji i 5 godzin coachingu. Instytut określa w tym wypadku także maksymalną stawkę wynagrodzenia za doradztwo.

Przykłady dobrej praktyki

Krajowy Instytut Kształcenia Nauczycieli i Rozwoju Szkoły w Hamburgu ma w swoim dorobku wiele przykładów dobrej praktyki w następujących obszarach:

1. działalności moderatorów, doradców do spraw rozwoju szkoły i ekspertów, w tym w szczególności działań przygotowujących nauczycieli do indywidualizacji w nauczaniu, rozwoju szkoły, kierowania zmianą²¹,
2. zarządzania szkołą, w szczególności realizacji cyklicznych szkoleń dla dyrektorów rozwijających ich umiejętności psychologiczne, zarządzania ludźmi, budowania współpracy i kompetencji lidera²²,

²¹ „Opis działań podejmowanych przez Instytut wspierających szkoły w obszarze: Działalności moderatorów, doradców do spraw rozwoju szkoły i ekspertów”. Edyta Brudnik. Sprawozdanie z wizyty studyjnej w Hamburgu odbytej w dniach 23-27 lutego 2010.

²² „Opis działań podejmowanych przez Instytut wspierających szkoły w obszarze zarządzania. Jarosław Zaroń. Sprawozdanie z wizyty studyjnej w Hamburgu odbytej w dniach 23-27 lutego 2010.

3. wspierania nauczycieli w realizacji procesu dydaktycznego i zarządzania zmianami²³,
4. wsparcia szkół znajdujących się w trudnej sytuacji, zagrożonych ryzykiem niskich efektów edukacyjnych²⁴,
5. zapewnienia jakości kadr wspierających szkoły²⁵,
6. pomocy psychologiczno – pedagogicznej udzielanej szkole i pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych²⁶

1.3 BIBLIOTEKI PEDAGOGICZNE

Biblioteki pedagogiczne tworzone są w celu udzielania wsparcia nauczycielom w realizacji zadań dydaktycznych oraz wewnątrzszkolnym doskonaleniu nauczycieli.

Zgodnie z przepisami ustawy o systemie oświaty prowadzenie publicznych bibliotek pedagogicznych należy do zadań samorządu województwa. Publiczne biblioteki pedagogiczne mogą być prowadzone również przez inne jednostki samorządu terytorialnego (powiatowe lub gminne).

Biblioteki pedagogiczne służą w szczególności potrzebom kształcących się i doskonalących nauczycieli, studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela oraz słuchaczy zakładów kształcenia nauczycieli.

Do zadań biblioteki należy gromadzenie, opracowywanie, ochrona, przechowywanie i udostępnianie użytkownikom materiałów bibliotecznych, w tym dokumentów piśmienniczych, zapisów obrazu i dźwięku oraz zbiorów multimedialnych, obejmujących w szczególności:

²³ „Zebranie przykładów dobrych praktyk w zakresie wspierania szkół, w szczególności rozwiązań praktycznych dotyczących zakresów programów wsparcia dla nauczycieli rozpoczynających pracę”. Barbara Kujawa. Sprawozdanie z wizyty studyjnej w Hamburgu odbytej w dniach 23-27 lutego 2010.

²⁴ „Opis działań podejmowanych przez Instytut wspierających szkoły w obszarze: Zebranie przykładów dobrych praktyk w zakresie - w szczególności rozwiązań praktycznych dotyczących zakresów programów wsparcia szkół znajdujących się w trudnej sytuacji/zagrożonych ryzykiem niskich efektów edukacyjnych”. Alicja Kapcia. Sprawozdanie z wizyty studyjnej w Hamburgu odbytej w dniach 23-27 lutego 2010.

²⁵ „Opis działań wspierających szkoły podejmowanych przez Instytut w obszarze rozwiązań praktycznych dotyczących systemu zapewniania jakości kadr wspierających szkoły. Adam Krawiec. Sprawozdanie z wizyty studyjnej w Hamburgu odbytej w dniach 23-27 lutego 2010.

²⁶ „Opis działań podejmowanych przez Instytut wspierających szkoły w obszarze pomocy psychologiczno – pedagogicznej udzielanej szkole i pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych”. Dorota Żyro. Sprawozdanie z wizyty studyjnej w Hamburgu odbytej w dniach 23-27 lutego 2010.

- prowadzenie działalności informacyjnej i bibliograficznej,
- inspirowanie i promowanie edukacji czytelniczej i medialnej,
- wspieranie działalności bibliotek szkolnych, w szczególności w zakresie organizacji i zarządzania biblioteką,
- wspieranie nauczycieli w realizacji zajęć dydaktycznych i wewnątrzszkolnego doskonalenia.

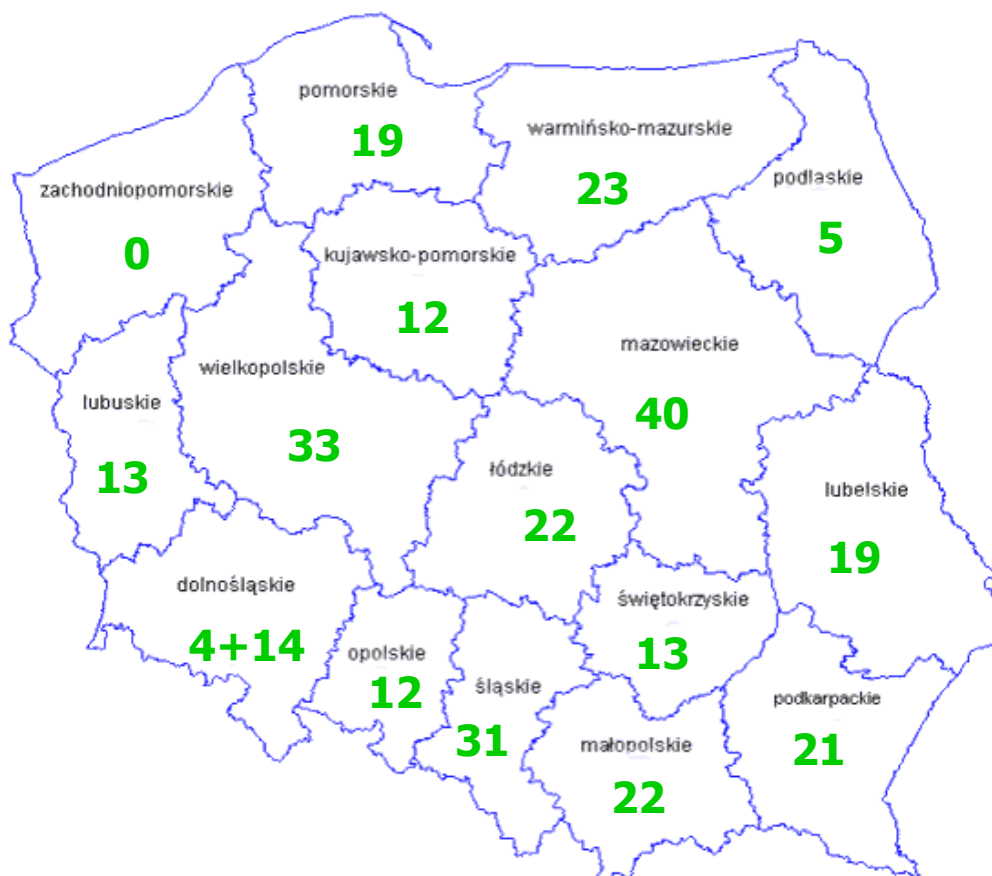
Biblioteki mogą ponadto:

- organizować doskonalenie zawodowe pracowników bibliotek pedagogicznych i bibliotek szkolnych,
- prowadzić działalność wydawniczą,
- organizować i prowadzić działalność edukacyjną i kulturalną, w szczególności otwarte zajęcia edukacyjne, lekcje biblioteczne i spotkania autorskie.

W systemie oświaty działają 303 publiczne biblioteki pedagogiczne (w tym 14 powiatowych)²⁷.

²⁷ Źródło: baza SIO, stan na 30 wrzesień 2009 r. (dane ze stycznia 2010r.)

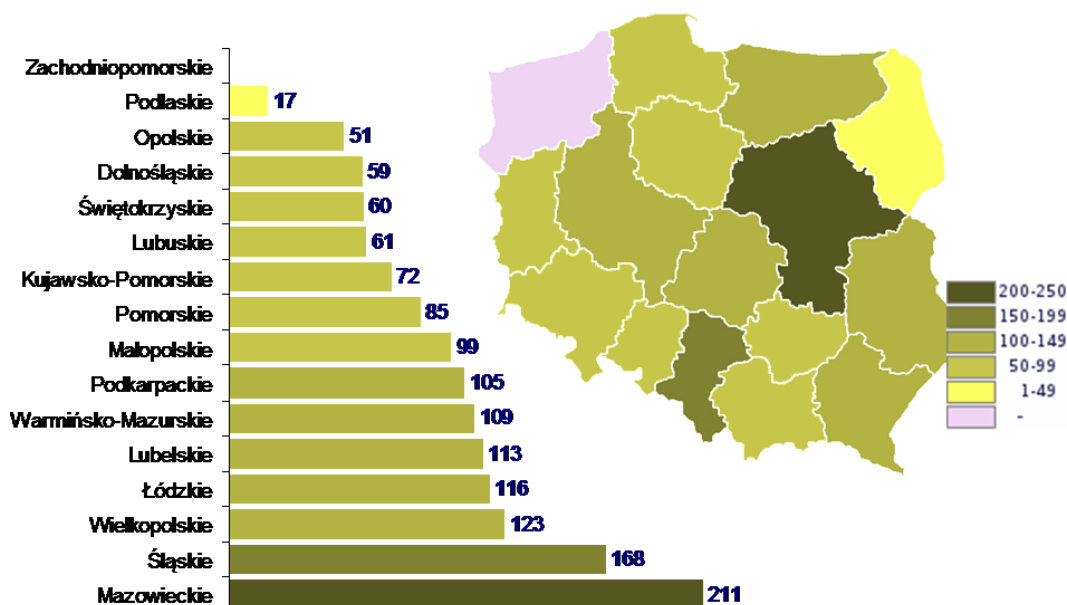

Wykaz bibliotek pedagogicznych

Kod woj.	Województwo	Organ prowadzący					Razem
		Samorząd województwa	Powiat ziemski	Miasto na prawach powiatu	Gmina	Osoby fizyczne lub prawne	
02	dolnośląskie	4	14	0	0	0	18
04	Kujawsko-pomorskie	12	0	0	0	0	12
06	lubelskie	19	0	0	0	0	19
08	lubuskie	13	0	0	0	0	13
10	łódzkie	22	0	0	0	0	22
12	małopolskie	21	0	0	1	0	22
14	mazowieckie	40	0	0	0	0	40
16	opolskie	12	0	0	0	0	12
18	podkarpackie	21	0	0	0	0	21
20	podlaskie	5	0	0	0	0	5
22	pomorskie	19	0	0	0	0	19
24	śląskie	31	0	0	0	0	31
26	świętokrzyskie	13	0	0	0	0	13
28	warmińsko-mazurskie	23	0	0	0	0	23
30	wielkopolskie	33	0	0	0	0	33
32	zachodniopomorskie	0	0	0	0	0	0
	KRAJ	288	14	0	1	0	303

Kadra bibliotek pedagogicznych

W bibliotekach pedagogicznych zatrudnieni są bibliotekarze oraz specjaliści. W bibliotekach pedagogicznych zatrudnionych jest 1449 osób²⁸.

1.4 PORADNIE PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNE

Poradnie psychologiczno – pedagogiczne tworzone są w celu udzielania dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu.

Zgodnie z przepisami ustawy o systemie oświaty prowadzenie publicznych poradni psychologiczno–pedagogicznych należy do zadań powiatu.

Do podstawowych zadań poradni należy w szczególności:

- wspomaganie wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży, efektywności uczenia się, nabywania i rozwijania umiejętności negocjacyjnego rozwiązywania konfliktów i problemów oraz innych umiejętności z zakresu komunikacji społecznej,
- profilaktyka uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży, udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży z grup ryzyka,
- terapia zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych,

²⁸ Raport zasobów zewnętrznego wsparcia szkół, Antoni Chmielowiec, 2009 r.

- pomoc uczniom w dokonywaniu wyboru kierunku kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej,
- prowadzenie edukacji prozdrowotnej wśród uczniów, rodziców i nauczycieli,
- pomoc rodzicom i nauczycielom w diagnozowaniu i rozwijaniu potencjalnych możliwości oraz mocnych stron uczniów,
- wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny i szkoły.

Ponadto, w poradniach działają zespoły orzekające wydające orzeczenia o potrzebie:

- kształcenia specjalnego,
- realizacji zajęć rewalidacyjno-wychowawczych zespołowych lub indywidualnych,
- indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży

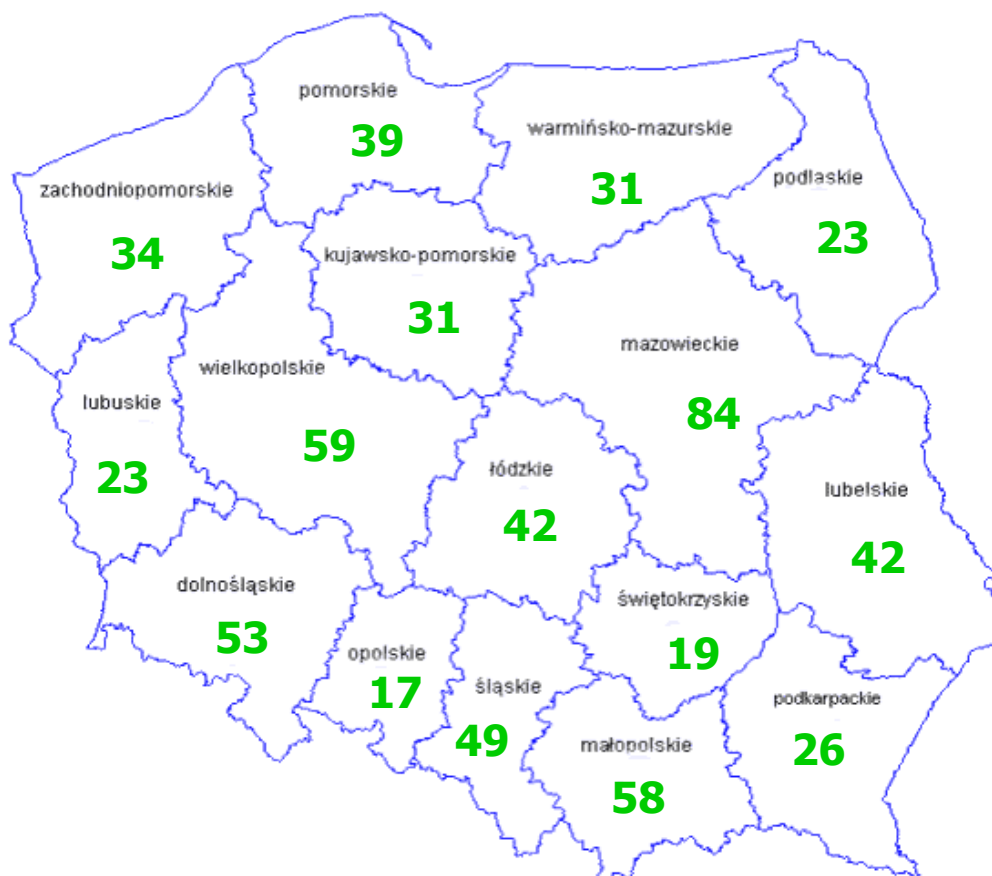
oraz opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.

W systemie oświaty działa²⁹:

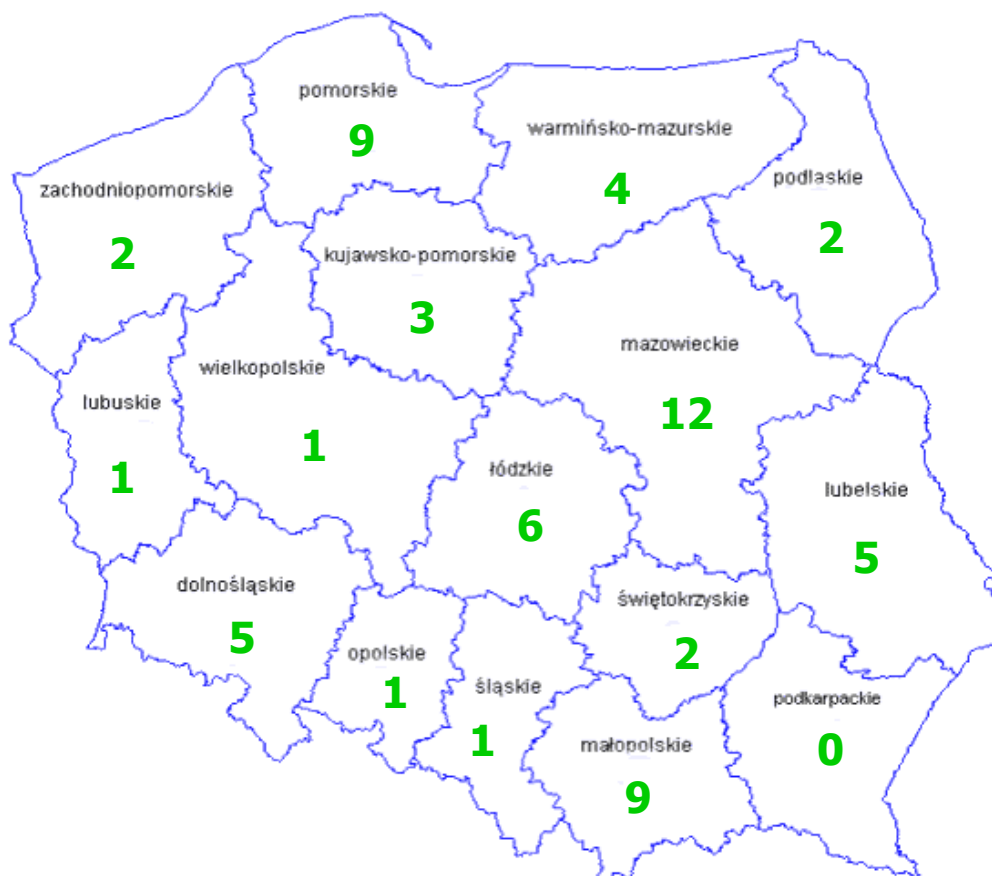
- 630 publicznych poradni psychologiczno–pedagogicznych, w tym 31 poradni specjalistycznych,

²⁹ Źródło: baza SIO, stan na 30 wrzesień 2009 r. (dane ze stycznia 2010r.)

- 63 niepubliczne poradnie psychologiczno–pedagogiczne, w tym 12 poradni specjalistycznych.

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne

Kod woj.	Województwo	Organ prowadzący					Razem
		Samorząd województwa	Powiat ziemski	Miasto na prawach powiatu	Gmina	Osoby fizyczne lub prawne	
02	dolnośląskie	0	40	8	0	5	53
04	kujawsko pomorskie	0	22	5	1	3	31
06	lubelskie	0	27	10	0	5	42
08	lubuskie	0	20	2	0	1	23
10	łódzkie	0	27	8	1	6	42
12	małopolskie	0	32	9	8	9	58
14	mazowieckie	0	44	26	2	12	84
16	opolskie	0	15	1	0	1	17
18	podkarpackie	0	22	4	0	0	26
20	podlaskie	0	16	5	0	2	23
22	pomorskie	0	18	12	0	9	39
24	śląskie	0	23	25	0	1	49
26	świętokrzyskie	0	16	1	0	2	19
28	warmińsko-mazurskie	0	22	5	0	4	31
30	wielkopolskie	0	48	10	0	1	59
32	zachodniopomorskie	0	25	7	0	2	34
	KRAJ	0	417	138	12	63	630

w tym:

Poradnie specjalistyczne

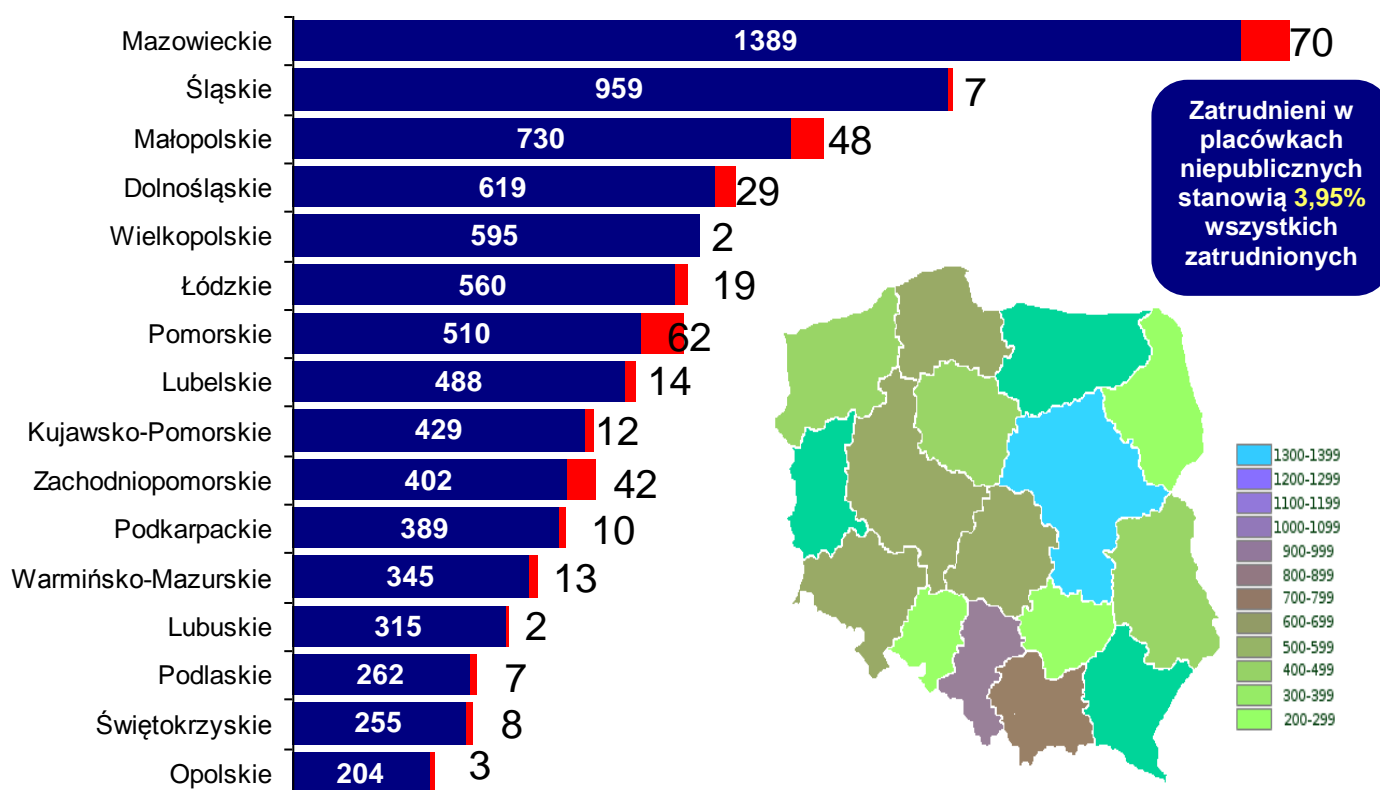
Kod woj.	Województwo	Organ prowadzący					Razem
		Samorząd województwa	Powiat ziemski	Miasto na prawach powiatu	Gmina	Osoby fizyczne lub prawne	
02	dolnośląskie	0	0	0	0	2	2
04	kujawsko pomorskie	0	0	0	1	1	2
06	lubelskie	0	0	2	0	1	3
08	lubuskie	0	0	0	0	0	0
10	łódzkie	0	0	2	0	1	3
12	małopolskie	0	0	1	0	1	2
14	mazowieckie	0	0	4	0	0	4
16	opolskie	0	0	0	0	0	0
18	podkarpackie	0	0	2	0	2	4
20	podlaskie	0	0	0	0	0	0
22	pomorskie	0	0	0	0	3	3
24	śląskie	0	0	4	0	0	4
26	świętokrzyskie	0	0	0	0	0	0
28	warmińsko-mazurskie	0	0	0	0	0	0
30	wielkopolskie	0	1	2	0	0	3
32	zachodniopomorskie	0	0	0	0	1	1
	KRAJ	0	1	17	1	12	31

Kadra poradni psychologiczno-pedagogicznych

W poradniach psychologiczno – pedagogicznych zatrudniani są: psychologzy, pedagodzy, logopedzi, socjolodzy, doradcy zawodowi i rehabilitanci oraz w zależności od potrzeb lekarze oraz pracownicy socjalni, którzy ukończyli studia wyższe magisterskie na kierunkach: pedagogika, psychologia, socjologia lub politologia (zakresie pracy socjalnej), a także inni specjaliści. W poradniach psychologiczno-pedagogicznych zatrudnionych jest 8799 osób, w tym 338 osób w niepublicznych placówkach doskonalenia nauczycieli³⁰.

³⁰ Raport zasobów zewnętrznego wsparcia szkół, Antoni Chmielowiec, 2009 r.

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne i specjalistyczne w Polsce - zatrudnienie

1.5 FINANSOWANIE PLACÓWEK WSPARCIA SZKÓŁ

Publiczne placówki doskonalenia nauczycieli, biblioteki pedagogiczne i poradnie psychologiczno-pedagogiczne są finansowane z budżetu organów prowadzących te placówki, w tym subwencji oświatowej naliczanej wg następujących wag:

Waga $P_{39} = 0,001$ – dla placówek realizujących zadania pozaszkolne na terenie **gminy** w 2009 r. w skali kraju ok. 15 mln zł,

Waga $P_{40} = 0,030$ – dla placówek realizujących zadania pozaszkolne na terenie **powiatu** w 2009 r. w skali kraju ok. 709 mln zł,

Waga $P_{41} = 0,008$ – dla placówek realizujących zadania pozaszkolne na terenie **województwa** w 2009 r. w skali kraju ok. 189 mln zł.

Mieszczą się one w puli środków przekazywanych jednostkom samorządu terytorialnego dla placówek realizujących zadania pozaszkolne, do których zalicza się zarówno placówki doskonalenia nauczycieli, biblioteki pedagogiczne i poradnie psychologiczno–pedagogiczne, jak również inne placówki, np. placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego.

Wykaz środków przekazywanych jednostkom samorządu terytorialnego dla placówek realizujących zadania pozaszkolne (w złotych)

Województwa	Kwota subwencji oświatowej na zadania pozaszkolne wojewódzkie (waga $P_{41} = 0,008$)	Kwota subwencji oświatowej na zadania pozaszkolne powiatowe (waga $P_{40} = 0,030$)	Kwota subwencji oświatowej na zadania pozaszkolne gminne (waga $P_{39} = 0,001$)
dolnośląskie	12 780 034,23	47 918 892,00	1 015 072,00
kujawsko-pomorskie	10 865 235,86	40 069 578,00	858 439,00
lubelskie	11 002 463,35	41 640 161,00	932 182,00
lubuskie	4 951 650,15	18 389 563,00	407 103,00
łódzkie	11 970 388,03	44 475 773,00	958 043,00
małopolskie	17 555 585,63	66 026 706,00	1 454 950,00
mazowieckie	24 220 471,52	91 223 469,00	1 966 522,00
opolskie	4 769 695,32	17 861 361,00	387 472,00
podkarpackie	11 384 090,00	43 300 324,00	981 695,00
podlaskie	6 049 506,93	23 348 131,00	500 807,00
pomorskie	11 732 113,92	43 314 492,00	949 708,00
śląskie	21 143 982,45	81 278 310,00	1 669 916,00
świętokrzyskie	6 768 975,37	24 622 200,00	548 349,00
warmińsko-mazurskie	7 830 241,31	28 554 470,00	635 114,00
wielkopolskie	17 751 943,72	66 983 050,00	1 451 800,00
zachodniopomorskie	8 134 766,43	29 826 464,00	656 017,00
KRAJ	188 911 144,03	708 832 944,00	15 373 189,00
Prowadzą obowiązkowo:	- wojewódzkie placówki doskonalenia nauczycieli - biblioteki pedagogiczne	- poradnie psychologiczno-pedagogiczne	

<p>Mogą prowadzić:</p>		<ul style="list-style-type: none"> - powiatowe placówki doskonalenia nauczycieli - powiatowe biblioteki pedagogiczne - inne powiatowe placówki realizujące zadania pozaszkolne 	<ul style="list-style-type: none"> - gminne placówki doskonalenia nauczycieli - gminne biblioteki pedagogiczne - gminne poradnie psychologiczno – pedagogiczne - inne gminne placówki realizujące zadania pozaszkolne
-------------------------------	--	---	---

II. ANALIZA SŁABYCH I MOCNYCH STRON SYSTEMU WPSARCIA SZKÓŁ³¹

Reformy przeprowadzane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej nakładają na szkoły i placówki oświatowe nowe wymagania, które wynikają przede wszystkim z nowych oczekiwań wobec szkoły w następujących obszarach:

- wymagań stawianych szkole/placówce przez państwo w ramach nowego systemu nadzoru pedagogicznego, oraz systemu egzaminów zewnętrznych,
- prowadzonej przez szkołę/placówkę działalności edukacyjnej zgodnie z nową podstawą programową,
- wymagań stawianych szkole/placówce w zakresie indywidualizacji procesu nauczania i wychowania uczniów,
- prowadzonego przez szkołę/placówkę doradztwa edukacyjno – zawodowego,
- wymagań stawianych szkole wynikających z obniżenia wieku obowiązku szkolnego,
- zarządzania szkołą i placówką oświatową.

³¹ Raport z analizy SWOT dotyczącej systemu wsparcia szkół w oparciu o opinie różnych interesariuszy. Agnieszka Fijałkowska, Joanna Wojdyńska. Warszawa, październik 2009 r.

W obecnym systemie oświaty nie ma kompleksowego systemu wsparcia szkół, który zaspokajałby wszystkie potrzeby szkół i placówek w ww. obszarach. Wsparcie szkoły/placówki opiera się obecnie przede wszystkim na systemie doskonalenia nauczycieli, który posiada wyspecjalizowane instytucje (placówki doskonalenia nauczycieli i biblioteki pedagogiczne) i środki finansowe zagwarantowane na realizację zadań dotyczących doskonalenia zawodowego i doradztwa metodycznego dla nauczycieli oraz na instytucjonalnym wsparciu poradni psychologiczno-pedagogicznych.

SŁABE STRONY FUNKCJONOWANIA SYSTEMU WSPARCIA SZKÓŁ

Placówki doskonalenia nauczycieli, biblioteki pedagogiczne, poradnie psychologiczno-pedagogiczne i kuratoria oświaty – głównie ze względu na swój zakres działań, dostępność terytorialną oraz istniejące rozwiązania finansowe, prawne i instytucjonalne – nie są w stanie w sposób kompleksowy zaspokoić rosnących w ww. zakresie potrzeb szkół i placówek. Słabe strony systemu wsparcia szkół to:

1. Ww. placówki wsparcia szkół działają na rzecz poszczególnych beneficjentów, np. nauczycieli, uczniów, rodziców. Żadna z nich nie dostrzega szkoły czy placówki jako organizmu.
2. Brak jest mechanizmów współpracy pomiędzy sobą poszczególnych instytucji systemu wsparcia szkół.
3. Brak jest współpracy tych instytucji ze szkołami lub placówkami. Współpraca ze szkołą lub placówką ogranicza się głównie, w przypadku placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych do organizacji różnorodnych form doskonalenia, a w przypadku poradni psychologiczno-pedagogicznych – do diagnozowania trudności poszczególnych uczniów.
4. Rynek szkoleń kształtowany jest dzisiaj poprzez dostępną ofertę, a nie poprzez rzeczywiste potrzeby systemu oświaty. Słabość systemu pozyskiwania informacji o potrzebach szkoleniowych nie pozwala na osiągnięcie w pełni zadowalających rezultatów³².

³² Raport z przeglądu aktualnych źródeł i badań związanych z systemem doskonalenia nauczycieli. Dr Danuta Kitowska. Warszawa, marzec 2009 r

5. Większość niepublicznych placówek doskonalenia stworzyła skomplikowane struktury administracyjno-prawne, w których ośrodek doskonalenia nauczycieli stanowił jeden z elementów, często marginalnych. Część placówek nie realizuje najważniejszych zadań doskonalenia w postaci organizowania kursów doskonalących. Bardziej intratne finansowo i łatwiejsze organizacyjnie dla ośrodków doskonalenia są kursy kwalifikacyjne. Usytuowanie ośrodka doskonalenia nauczycieli przy dużym przedsiębiorstwie bez względu na jego charakter, może budzić obawy o spełnienie podstawowych wymogów w obszarze związanym z prowadzeniem doskonalenia. W tego typu firmach trudno o dokładną analizę potrzeb nauczycieli, ewaluację szkoleń³³.
6. Nie ma mechanizmu przekazywania kompetencji zdobytych na szkoleniach całemu środowisku. Pozbawiony wsparcia nauczyciel nie ma motywacji do wprowadzenia metod, których się nauczył³⁴.
7. Brak jest standardów doradztwa metodycznego oraz powiązania jego koncepcji z rozwojem nauczyciela co powoduje, że proces kształcenia i doskonalenia nauczycieli przebiega w sposób dość przypadkowy. Nakłada się na to brak lokalnych polityk edukacyjnych, które byłyby konsekwentnie realizowane w okresie dłuższym³⁵.
8. Doradztwo metodyczne bardzo nierównomiernie rozkłada się zarówno pod względem liczby doradców w poszczególnych województwach, powiatach i gminach, jak i pod względem specjalności przedmiotowych. W wielu regionach nie ma doradztwa metodycznego dla niektórych specjalności. Liczba nauczycieli w danym województwie przypadających na jednego doradcę metodycznego we wszystkich województwach jest bardzo wysoka i niestety nie zmienia się od lat. Najliczniej reprezentowani są doradcy następujących specjalności: język polski, kształcenie zintegrowane, matematyka, wychowanie przedszkolne i informatyka. Najmniej reprezentowaną grupą doradców metodycznych są doradcy metodyczni specjalności zawodowych (liczba tych doradców metodycznych jest dziesięć

³³ j.w.

³⁴ Badanie ewaluacyjne działań na rzecz kształcenia i szkolenia w ramach Europejskiego Funduszu społecznego- raport końcowy. Konsorcjum Projektowe Agrotec, Polskie Towarzystwo Socjologiczne, luty 2008

³⁵ j.w.

razy mniejsza od liczby doradców ze specjalnościami ogólnokształcącymi). Dane dotyczące funkcjonowania doradztwa metodycznego wskazują, że dotychczasowe próby uregulowania tej kwestii nie przynoszą oczekiwanych rezultatów. Wynika to m.in. z przypisania organizacji doradztwa organom prowadzącym szkoły i placówki, które działając na poziomie lokalnym, nie są w stanie samodzielnie finansować doradztwa metodycznego dla nauczycieli wszystkich specjalności.

9. Doradztwa metodycznego jest postrzegane przez nauczycieli jako ocena pracy, czyli ewentualne zagrożenie³⁶.
10. Brak jest znajomości rzeczywistych potrzeb szkoleniowych, czyli takich, które wynikają z kierunku rozwoju oświaty w kontekście potrzeb rozwojowych społeczeństwa, a nie są tylko wypadkową indywidualnych potrzeb nauczycieli, dostępnej oferty i wymagań systemu awansu³⁷.
11. Na skuteczność i efektywność wsparcia negatywny wpływ mają problemy związane z pozyskiwaniem informacji o potrzebach szkoleniowych nauczycieli oraz brak powiązanego systemu promocji szkoleń ważnych ze względu na potrzeby systemu oświaty³⁸.
12. Nauczyciele i dyrektorzy mają poważne trudności w prowadzeniu rzetelnych analiz efektów własnych działań, trafnym wnioskowaniu na podstawie uzyskanych wyników oraz wykorzystaniu wniosków z badań do projektowania i wdrażania programów naprawczych i rozwojowych. Badania potrzeb interesariuszy systemu wskazują wyraźnie na potrzebę wsparcia procesu ewaluacji wewnętrznej w szkole oraz procesów autoewaluacji przez odpowiednio przygotowanych ekspertów zewnętrznych³⁹.
13. Istniejąca sieć placówek wsparcia szkół jest nierównomierna. Najwięcej instytucji wsparcia szkół znajduje się w dużych miejscowościach. Wynika to m.in. z przepisów prawa, które nakładają obowiązek prowadzenia tych

³⁶ Badanie ewaluacyjne działań na rzecz kształcenia i szkolenia w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego-raport końcowy. Konsorcjum Projektowe Agrotec, Polskie Towarzystwo Socjologiczne, luty 2008

³⁷ j.w.

³⁸ j.w.

³⁹ „Profile kompetencyjne i system doskonalenia zawodowego ekspertów zewnętrznych udzielających wsparcia placówkom oświatowym w realizacji programów rozwojowych. Aleksander Ławiński. Warszawa, luty 2010

placówek przez samorząd województwa. Wyjątkiem są jedynie poradnie psychologiczno–pedagogiczne, których obowiązek prowadzenia spoczywa na samorządzie powiatowym.

14. Elementem ograniczającym racjonalizację sieci placówek wsparcia szkół jest również ich finansowanie. Finansowanie funkcjonowania placówek wsparcia szkół jest zadaniem organów prowadzących, a więc w przypadku publicznych placówek - jednostek samorządu terytorialnego. Przekazywana tym jednostkom subwencja oświatowa na zadania pozaszkolne jest niewystarczająca. W związku z powyższym, jednostki samorządu terytorialnego przy tworzeniu sieci placówek wsparcia szkół kierują się przede wszystkim rachunkiem ekonomicznym, a nie potrzebami szkół i ograniczają funkcjonowanie placówek jedynie do tych, które mają obowiązek zakładać i prowadzić. Dotyczy to w szczególności małych gmin i powiatów, które mimo możliwości prawnych i zgłaszanych przez szkoły lub nauczycieli potrzeb często nie są w stanie prowadzić żadnej placówki doskonalenia nauczycieli ani doradztwa metodycznego.
15. Brak jest sprawnych mechanizmów monitorowania sposobu wydatkowania środków finansowych wyodrębnianych corocznie - zgodnie z art. 70a ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela - na doskonalenie zawodowe nauczycieli w budżetach organów prowadzących szkoły (jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej). Podczas analizy dostępnych sprawozdań finansowych nie jest możliwe zweryfikowanie, czy wyznaczone przez ustawodawcę zamierzenia są faktycznie realizowane. Wynika to między innymi z faktu, iż w ramach wyodrębnionego w klasyfikacji wydatków rozdziału 80146 ujmowane są zarówno wydatki przeznaczone na funkcjonowanie placówek doskonalenia zawodowego nauczycieli, jak i środki kierowane na finansowanie lub dofinansowanie form doskonalenia i kształcenia kierowanych bezpośrednio do nauczycieli. Powstaje zatem pytanie, czy środki te są efektywnie wydatkowane zgodnie z oczekiwaniami środowiska nauczycielskiego⁴⁰.

⁴⁰ Raport „Wydatki jednostek samorządu terytorialnego oraz organów administracji rządowej realizowane w dziale 801 – Oświata i wychowanie, rozdział 80146 – Doksztalcanie i doskonalenie zawodowe nauczycieli, a

16. Brakuje mechanizmów zapewniających odpowiednią jakość oferowanych usług przez instytucje wsparcia szkół. Próbę stworzenia takiego mechanizmu podjęto jedynie wobec placówek doskonalenia nauczycieli wprowadzając w 2004 r. akredytację, która miała gwarantować odpowiednią jakość realizowanych przez placówki doskonalenia form doształcania i doskonalenia nauczycieli. Dane o liczbie placówek doskonalenia nauczycieli, które uzyskały akredytację (7% publicznych placówek doskonalenia nauczycieli i 2% niepublicznych placówek doskonalenia nauczycieli) świadczą o niewielkim zainteresowaniu placówek doskonalenia nauczycieli uzyskaniem akredytacji. To niewielkie zainteresowanie wynika z braku mechanizmu promowania akredytowanych placówek przy jednoczesnym skomplikowanym systemie uzyskiwania akredytacji stawiającym duże wymagania dotyczące: kwalifikacji i doświadczenia, a także zatrudnienia kadry, doświadczenia placówki w zakresie realizacji programów doskonalenia zawodowego nauczycieli, w tym programów o zasięgu ogólnopolskim lub międzynarodowym oraz bazy dydaktycznej placówki. Trudności w spełnieniu tych wymagań mają przede wszystkim małe ośrodki: powiatowe i miejskie oraz niepubliczne placówki doskonalenia nauczycieli⁴¹.
17. Zapewnieniu jakości systemu doskonalenia nauczycieli nie sprzyjają przepisy prawa oświatowego, które nie oddzielają działań kontrolnych od procesów akredytacji. O akredytacji placówki doskonalenia nauczycieli decyduje kurator oświaty, który jest również organem sprawującym nadzór pedagogiczny nad placówkami doskonalenia nauczycieli⁴².
18. Barierą organizacyjną funkcjonowania instytucji systemu wsparcia szkół są zasoby kadrowe. Placówki wsparcia szkół, mając ograniczoną liczbę etatów, nie są w stanie zatrudnić wszystkich specjalistów, tak aby móc oferować szkole pomoc we wszystkich zgłaszanych przez szkołę potrzebach. W związku z powyższym swoją ofertę pomocy szkole ograniczają tylko do

także rozdział 80147 – Biblioteki pedagogiczne oraz w dziale 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza, rozdział 85406 – Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne i rozdział 85446 – Doształcanie i doskonalenie zawodowe nauczycieli”. Tomasz Rabiej. Warszawa, grudzień 2009 r.

⁴¹ Raport z przeglądu aktualnych źródeł i badań związanych z systemem doskonalenia nauczycieli. Dr Danuta Kitowska. Warszawa, marzec 2009 r.

⁴² j.w.

obszarów, w zakresie których specjalizuje się zatrudniona w placówkach kadra⁴³. Ograniczenia kadrowe powodują również małą elastyczność placówek w obszarze wsparcia przy ciągle zmieniającej się rzeczywistości oświatowej, wynikającej zarówno z wprowadzonych reform, priorytetów państwa lub problemów szkoły związanych z niezadowolającymi wynikami egzaminów zewnętrznych i wynikami nadzoru pedagogicznego, a także ewaluacji zewnętrznej i wewnętrznej szkoły.

19. W istniejącym systemie wsparcia szkół nie jest wystarczająca współpraca placówek wsparcia szkoły ze szkołami lub placówkami oraz innymi instytucjami (np. szkołami wyższymi, przedsiębiorcami), a także specjalistami i ekspertami. Szkoła zatem chcąc rozwiązać własne problemy wykraczające poza zadania istniejących placówek wsparcia często sama musi szukać na rynku niezbędnej dla siebie pomocy.
20. Wydawane przez poradnie psychologiczno –pedagogiczne opinie i orzeczenia nie są na tyle pomocne, na ile oczekują tego osoby pracujące z uczniami wymagającymi szczególnego zainteresowania. Badani chcą otrzymywać od pracowników poradni nie tylko informacje diagnostyczne na temat uczniów o specjalnych potrzebach, ale także konkretne wskazówki do efektywnej pracy dydaktycznej i wychowawczej z tymi uczniami. Potrzebują również szkoleń oraz konsultacji w zakresie psychologii i profilaktyki⁴⁴.
21. Istotnym problemem funkcjonującego systemu jest obecny model zarządzania oświatą, w którym różne instytucje oddziałując na szkołę nie współpracują ze sobą. W takich warunkach kształtowanie kompetencji kadry może mieć charakter przypadkowy często będący wypadkową różnych czynników natury politycznej.
22. W obecnie obowiązującym systemie zarządzania oświatą brak jest wystarczającej autonomii dyrektora szkoły w podejmowaniu decyzji m.in. związanych z kształceniem i doskonaleniem nauczycieli. Jest to jedna z przyczyn występujących trudności w koordynacji procesu kształcenia i doskonalenia kadry z innymi projektami na rzecz rozwoju szkoły.

⁴³ j.w.

⁴⁴ j.w.

23. Brak ogólnopolskiej platformy internetowej będącej źródłem informacji o systemie doskonalenia nauczycieli. Dane znajdujące się w innych strategicznych serwisach internetowych nie są porównywalne, z czego można wnioskować o ich małej wiarygodności⁴⁵.

MOCNE STRONY FUNKCJONOWANIA SYSTEMU WSPARCIA SZKÓŁ

Mocną stroną obecnego systemu jest:

- 1) Funkcjonowanie instytucji edukacyjnych na lokalnych rynkach i wynikające z tego doświadczenie w obszarze:
 - 1) struktur oświaty na danym terenie,
 - 2) zasobów kadrowych,
 - 3) specyficznych potrzeb i uwarunkowań regionalnych,
 - 4) stanu oświaty, tzn. słabych i mocnych stron, jakości,
 - 5) schematów i procedur działania.

- 2) Liczba placówek - według danych z SIO obecnie funkcjonuje 1315 placówek wsparcia, w tym:
 - 630 poradni psychologiczno–pedagogicznych (555 powiatowych, 12 gminnych i 63 niepublicznych);
 - 382 placówki doskonalenia nauczycieli (38 - wojewódzkich, 56 - powiatowych, 7 - gminnych i 281 - niepublicznych);
 - 303 biblioteki pedagogiczne (288 - wojewódzkich, 14 - powiatowych i 1 - gminna).

Wykaz instytucji wsparcia szkół

Kod woj.	Województwo	Organ prowadzący					Razem
		Samorząd województwa	Powiat ziemski	Miasto na prawach powiatu	Gmina	Osoby fizyczne lub prawne	
02	dolnośląskie	6	72	10	0	21	109
04	Kujawsko-pomorskie	15	22	5	1	9	52
06	lubelskie	20	29	10	0	14	73
08	lubuskie	15	20	2	0	2	39

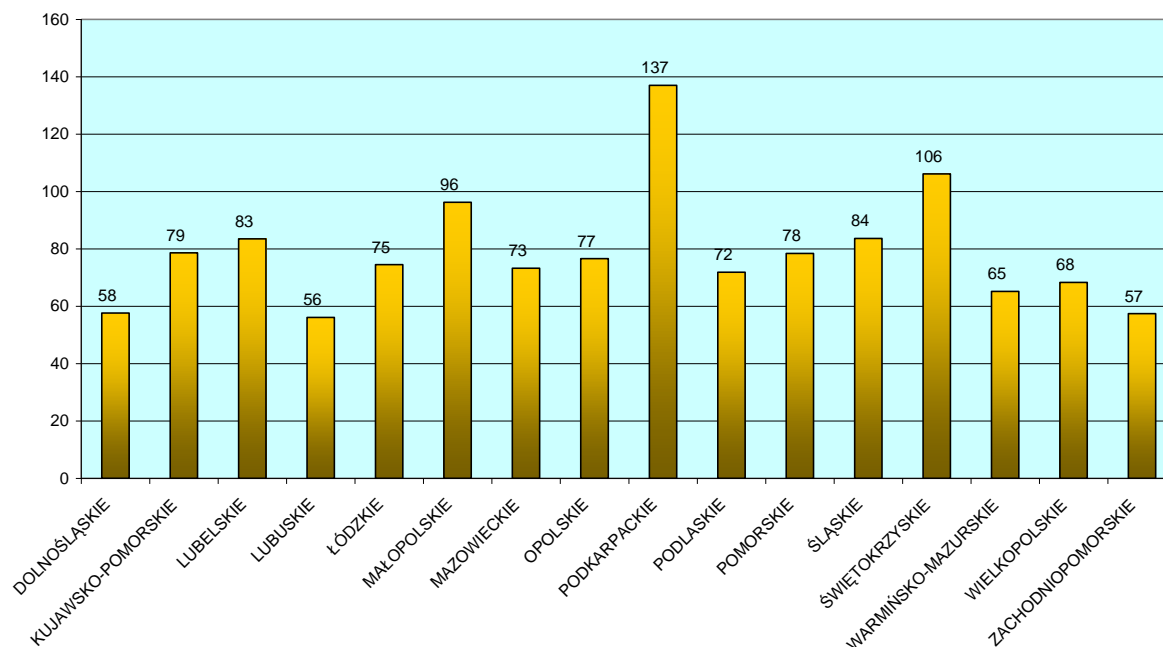
⁴⁵ Raport z przeglądu aktualnych źródeł i badań związanych z systemem doskonalenia nauczycieli. Dr Danuta Kitowska. Warszawa, marzec 2009 r.

Wzmocnienie systemu wspierania rozwoju szkół ze szczególnym uwzględnieniem doskonalenia nauczycieli i doradztwa metodycznego – Raport •

10	łódzkie	26	29	9	1	22	87
12	małopolskie	22	35	9	9	55	130
14	mazowieckie	42	48	27	3	43	163
16	opolskie	14	17	2	0	7	40
18	podkarpackie	22	24	4	0	9	59
20	podlaskie	8	17	7	0	12	44
22	pomorskie	21	19	12	4	40	96
24	śląskie	36	24	29	0	46	135
26	świętokrzyskie	14	17	2	0	18	51
28	warmińsko-mazurskie	25	25	5	1	12	68
30	wielkopolskie	38	50	11	1	15	115
32	zachodniopomorskie	2	25	8	0	19	54
	KRAJ	326	473	152	20	344	1 315

Najbardziej zrównoważona jest sieć poradni psychologiczno-pedagogicznych. Wynika to m.in. z faktu, iż to powiatowe jednostki samorządu terytorialnego są obowiązane prowadzić poradnie w ramach zadań własnych. Pozostałe instytucje wsparcia, tj. placówki doskonalenia nauczycieli i biblioteki pedagogiczne prowadzi w ramach zadań własnych samorząd województwa.

Liczba szkół i przedszkoli przypadających na jedną poradnię psychologiczno-pedagogiczną

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

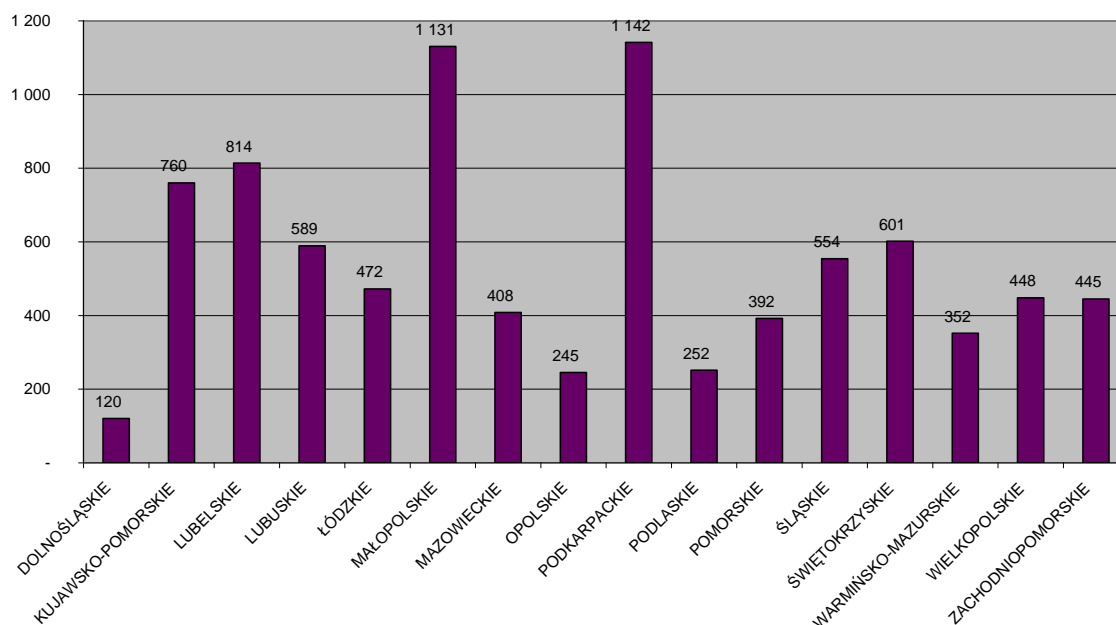
OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

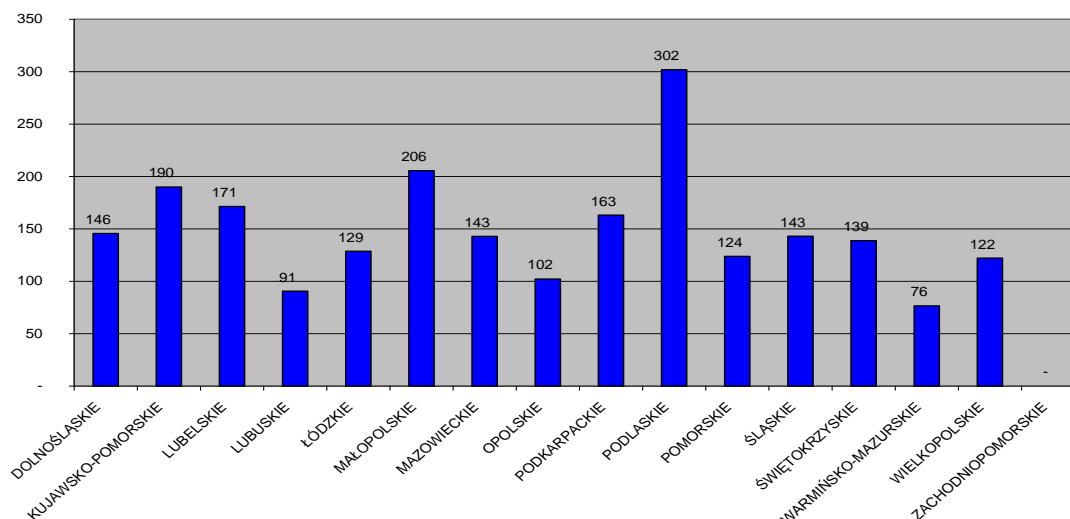
Najlepszą dostępność do pomocy psychologiczno-pedagogicznej mają placówki z województw: dolnośląskiego, lubuskiego i zachodniopomorskiego, najmniejszą – z podkarpackiego, świętokrzyskiego i małopolskiego.

Liczba szkół i przedszkoli przypadających na jedną placówkę doskonalenia nauczycieli

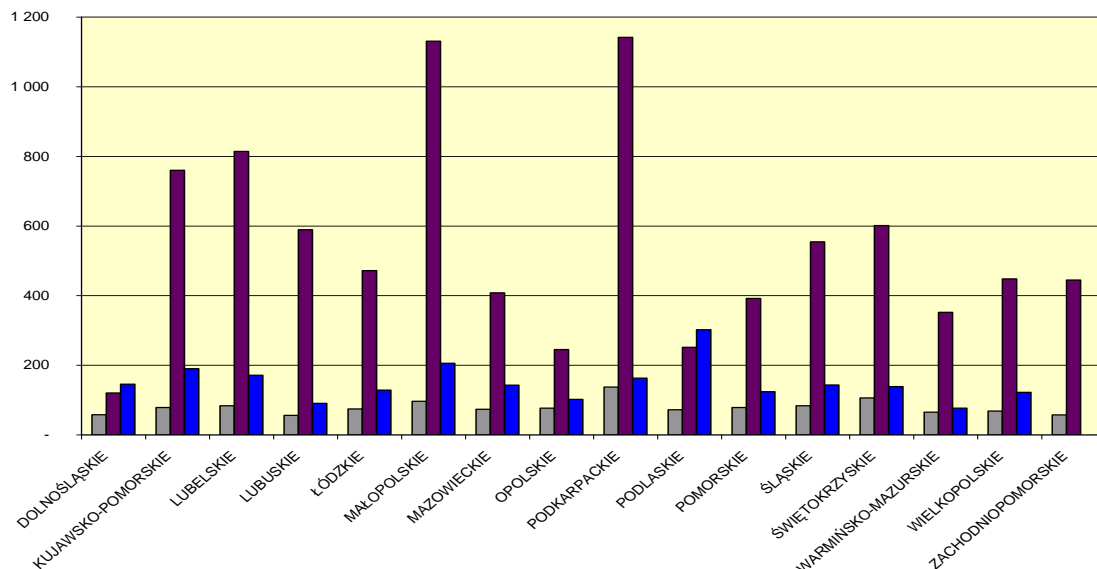

Najlepszą dostępność do doskonalenia mają nauczyciele szkół z województw: dolnośląskiego, opolskiego i podlaskiego, najmniejszą – z podkarpackiego i małopolskiego.

Liczba szkół i przedszkoli przypadających na jedną bibliotekę pedagogiczną

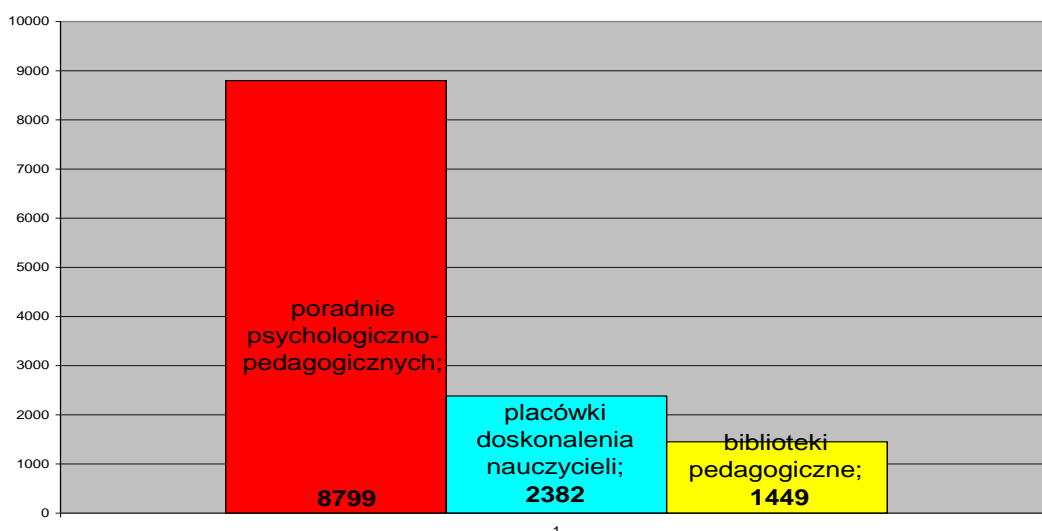

Najlepszą dostępność do oferty bibliotek pedagogicznych mają szkoły z województw: warmińsko-mazurskiego, lubuskiego i opolskiego, najmniejszą – z podlaskiego, małopolskiego i kujawsko-pomorskiego.

- 3) Duży potencjał ludzki – 12 630, nie licząc grupy ponad 1 773 doradców metodycznych, co daje statystycznie około 33 osoby w powiecie, a łącznie z doradcami – 38 Kadra posiada kompetencje trenerskie, co może stanowić podstawę stworzenia dobrego, kompleksowego systemu wsparcia szkół.

Zasoby kadrowe⁴⁶

⁴⁶ Raport zasobów zewnętrznego wsparcia szkół, Antoni Chmielowiec, 2009 r.

- 4) Dość dobrze wyposażona baza Instytucji wspierających pozwalającą na właściwą realizację przydzielonych im zadań.
- 5) Przykłady dobrej praktyki z prowadzonych dotychczas działań realizowanych z innymi instytucjami, które nie są częścią systemu oświaty, np. szkołami wyższymi, placówkami kształcenia ustawicznego, urzędami pracy.
Jako przykład dobrej praktyki można wymienić współpracę centralnych placówek doskonalenia nauczycieli z placówkami doskonalenia nauczycieli, których organami prowadzącymi są jednostki samorządu terytorialnego.
- 6) Doświadczenie wynikające z realizacji wielu ogólnopolskich programów doskonalenia nauczycieli np. języków obcych, które opierały się na pracy koordynatorów regionalnych (liderów), badających potrzeby w obszarze doskonalenia nauczycieli języków obcych w regionach, a następnie w oparciu o te informacje opracowywany był program ogólnopolski.
- 7) Potencjał środków finansowych wyodrębnianych zgodnie z art. 70a ustawy – Karta Nauczyciela na doskonalenie zawodowe nauczycieli szacowane obecnie na ok. 263 994 334 zł, w tym 241 852 000 zł w budżetach organów prowadzących szkoły i łącznie 11 071 667 zł w budżetach wojewodów oraz drugie tyle w budżecie Ministra Edukacji Narodowej. Ww. środki, wykorzystywane obecnie na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli mogą być wydatkowane na realizację usług świadczonych szkołom lub placówkom w nowym systemie wsparcia szkół, w tym również na doskonalenie zawodowe nauczycieli.

Literatura:

1. „Instytucje wspierające rozwój zawodowy nauczycieli. Analiza prawna”. Andrzej Barański. Warszawa, wrzesień 2009
2. Raport „Doradztwo metodyczne we wrześniu 2005 roku”. Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli. Warszawa, maj 2006r.
3. Raport „Doradztwo metodyczne we wrześniu 2007 roku”. Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli. Warszawa, marzec 2009 r.
4. „Przegląd systemów doskonalenia nauczycieli w Europie”. dr Paweł Poszytek. Warszawa, grudzień 2009.
5. „System doskonalenia nauczycieli w Finlandii. Studium przypadku wraz z przekładami dobrej praktyki”. Janina Zawadowska. Warszawa, marzec 2010
6. „System doskonalenia nauczycieli w Szwecji. Studium przypadku wraz z przekładami dobrej praktyki”. Beata Owczarska. Warszawa, marzec 2010
7. „System doskonalenia nauczycieli w Badenii – Wirtembergii. Studium przypadku wraz z przekładami dobrej praktyki”. Edyta Brudnik. Warszawa, listopada 2009.
8. „System doskonalenia nauczycieli w Północnej Nadrenii – Westfalii. Studium przypadku wraz z przekładami dobrej praktyki”. Edyta Brudnik. Warszawa, listopada 2009.
9. „System doskonalenia zawodowego nauczycieli w wolnym i hanzeatyckim mieście Hamburg. Studium przypadków wraz z przykładami dobrych praktyk”. Edyta Brudnik. Warszawa, luty 2010
10. Raport z analizy SWOT dotyczącej systemu wsparcia szkół w oparciu o opinie różnych interesariuszy. Agnieszka Fijałkowska, Joanna Wojdyńska. Warszawa, październik 2009 r.
11. Badanie ewaluacyjne działań na rzecz kształcenia i szkolenia w ramach Europejskiego Funduszu społecznego-raport końcowy. Konsorcjum Projektowe Agrotec, Polskie Towarzystwo Socjologiczne. Luty 2008
12. Raport „Wydatki jednostek samorządu terytorialnego oraz organów administracji rządowej realizowane w dziale 801 – Oświata i wychowanie, rozdział 80146 – Doksztalcanie i doskonalenie zawodowe nauczycieli, a także rozdział 80147 – Biblioteki pedagogiczne oraz w dziale 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza, rozdział 85406 – Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne i rozdział 85446 – Doksztalcanie i doskonalenie zawodowe nauczycieli” . Tomasz Rabiej. Warszawa, grudzień 2009 r.
13. Raport zasobów zewnętrznego wsparcia szkół, Antoni Chmielowiec, 2009 r.
14. Raport z przeglądu aktualnych źródeł i badań związanych z systemem doskonalenia nauczycieli. Dr Danuta Kitowska. Warszawa, marzec 2009 r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

15. „Opis działań podejmowanych przez Instytut wspierających szkoły w obszarze rozwiązań praktycznych dotyczących działalności agencji wspierania szkół”. Marta Muszyńska, Sprawozdanie z wizyty studyjnej odbytej w dniach 23-27 lutego 2010.
16. „Opis działań podejmowanych przez Instytut wspierających szkoły w obszarze: Działalności moderatorów, doradców do spraw rozwoju szkoły i ekspertów”. Edyta Brudnik. Sprawozdanie z wizyty studyjnej w Hamburgu odbytej w dnia 23-27 lutego 2010.
17. „Opis działań podejmowanych przez Instytut wspierających szkoły w obszarze zarządzania. Jarosław Zaroń. Sprawozdanie z wizyty studyjnej w Hamburgu odbytej w dnia 23-27 lutego 2010.
18. „Zebranie przykładów dobrych praktyk w zakresie wspierania szkół, w szczególności rozwiązań praktycznych dotyczących zakresów programów wsparcia dla nauczycieli rozpoczynających pracę”. Barbara Kujawa. Sprawozdanie z wizyty studyjnej w Hamburgu odbytej w dnia 23-27 lutego 2010.
19. „Opis działań podejmowanych przez Instytut wspierających szkoły w obszarze: Zebranie przykładów dobrych praktyk w zakresie - w szczególności rozwiązań praktycznych dotyczących zakresów programów wsparcia szkół znajdujących się w trudnej sytuacji/zagrożonych ryzykiem niskich efektów edukacyjnych”. Alicja Kapcia. Sprawozdanie z wizyty studyjnej w Hamburgu odbytej w dnia 23-27 lutego 2010.
20. „Opis działań wspierających szkoły podejmowanych przez Instytut w obszarze rozwiązań praktycznych dotyczących systemu zapewniania jakości kadr wspierających szkoły. Adam Krawiec. Sprawozdanie z wizyty studyjnej w Hamburgu odbytej w dnia 23-27 lutego 2010.
21. „Opis działań podejmowanych przez Instytut wspierających szkoły w obszarze pomocy psychologiczno – pedagogicznej udzielanej szkole i pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych”. Dorota Żyro. Sprawozdanie z wizyty studyjnej w Hamburgu odbytej w dnia 23-27 lutego 2010.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 00
fax 22 345 37 70

www.ore.edu.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

